

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra žurnalistiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

KONSTRUKCE MEDIÁLNÍHO OBRAZU TEKNO PARTY CZECHTEK

THE CONSTRUCTION OF THE TEKNO PARTY CZECHTEK'S MEDIA IMAGE

RADKA URBANCOVÁ

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Marek Lapčík, Ph.D.

OLOMOUC
2008

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré zdroje, ze kterých jsem čerpala.

Počet znaků (včetně mezer, bez poznámek pod čarou a vysvětlivek): 161 457

V Praze, dne 27.6.2008

.....

OBSAH

0 ÚVOD	5
<hr/>	
1 ZPRÁVY A KONSTRUKCE REALITY	9
<hr/>	
1.1 ZPRAVODAJSTVÍ A PUBLICISTIKA	9
1.2 SOCIÁLNÍ KONSTRUKCE REALITY	10
1.3 MEDIÁLNÍ KONSTRUKCE REALITY	12
1.3.1 GATEKEEPING	14
1.3.1.1 Individuální vlastnosti novináře	15
1.3.1.2 Rovina mediálních rutin	16
1.3.1.3 Rovina mediální organizace	18
1.3.1.4 Extramediální úroveň	18
1.3.2 VÝBĚR UDÁLOSTÍ - ZPRAVODAJSKÉ HODNOTY	19
1.3.3 VÝBĚR TÉMAT A AGENDA SETTING	21
1.3.4 VÝBĚR AKTÉRŮ - PŘÍSTUP DO ZPRÁV	23
<hr/>	
2 ZPRÁVY A KULTURA	26
<hr/>	
2.1 LEGITIMIZACE INSTITUCIONÁLNÍHO ŘÁDU	27
2.1.1 VYTVOŘENÍ SYMBOLICKÉHO SVĚTA	28
2.1.2 UDRŽOVÁNÍ SYMBOLICKÉHO SVĚTA	29
2.2 ZPRÁVY JAKO MYTOLOGIE	30
2.3 ZPRÁVY A IDEOLOGIE	31
2.3.1 DOMINANTNÍ A ALTERNATIVNÍ DEFINICE REALITY	33
2.3.1.1 My a oni	35
2.3.2 ZPRÁVY JAKO SOUČÁST DOMINANTNÍ DEFINICE REALITY	36
2.3.3 TEXTY A IDEOLOGIE - KÓDOVÁNÍ A DEKÓDOVÁNÍ	37
2.3.3.3 Denotace a konotace	39
2.3.3.1 Preferované čtení	39
2.3.3.2 Jazyková diskursivní pravidla	40

3 MEDIÁLNÍ OBRAZ TECHNOPARTY CZECHTEK	42
3.1 CO JE TO CZECHTEK	42
3.1.1 DIY KULTURA - PUNK NOVÉ GENERACE	43
3.2 CZECHTEK 2005	44
3.3 METODA A VÝBĚR VZORKU	47
3.3.1 JAKÁ MÉDIA?	47
3.3.2 VYMEZENÍ VZORKU	48
3.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR	50
3.6 PLOCHA, TEMATICKÁ AGENDA A UMÍSTĚNÍ V RUBRIKÁCH	52
3.6.1 MEDIALIZACE CZECHTEKU	52
3.6.2 TEMATICKÁ AGENDA	54
3.6.3 UMÍSTĚNÍ PŘÍSPĚVKŮ V RÁMCI RUBRIK	56
3.8 FOTOGRAFIE	60
3.8.1 TÉMATA FOTOGRAFIÍ	61
3.8.2 ÚČASTNÍCI CZECHTEKU A POLICIE V KONFRONTACI	62
3.8 CZECHTEK JAKO BOJ	64
4 ZÁVĚR: CZECHTEK JAKO DRAMA, KTERÉ SE NEKONÁ	70
SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ	72
ABSTRAKT	74
ABSTRACT	74

0 Úvod

Zprávy o akci, která bývá v médiích označována jako „nelegální technoparty CzechTek“, po řadu let pravidelně na přelomu července a srpna plnily zpravodajské rubriky ve všech médiích. Nelegální technoparty - dle organizátorů a účastníků technivaly anebo jednoduše free festivaly¹ - nejsou pouze českou záležitostí. Akce podobného typu jsou pořádány v podstatě po celém světě - myšleno „západním“ světě - a nikdy nejsou omezeny hranicemi daného státu. Sjíždějí se na ně lidé z řady zemí, které spojuje nejen záliba v hudebním stylu techno/tekno, ale také životní styl a sdílení určitých společných hodnot, které můžeme shrnout jako odpor ke společenskému systému a „mainstreamové“ kultuře. Tento odpor se projevuje právě ve zmíněné ilegalitě, což zpravidla znamená neorganizovaný průběh akce na nepronajatých pozemcích, absence jakýchkoli povolení příslušných úřadů a s tím spojená také neziskovost celé akce. Přestože je hudební styl techno poměrně novou záležitostí, nejedná se v tomto směru o nic nového, jak bude ukázáno níže v kapitole Kořeny CzechTeku.

V České republice nemá pořádání freetekno festivalů příliš dlouhou historii. První akce tohoto typu byla uspořádána na přelomu července a srpna roku 1994 ve známém squatu Ladronka v Praze. Od tohoto roku se akce, která později dostala název CzechTek, odehrávala vždy ve stejném termínu na různých místech celé republiky. V současné době bylo již pořádání akce s názvem CzechTek zastaveno. Navazuje na něj však řada podobných menších festivalů, které jsou organizovány také zpravidla v průběhu léta.

CzechTek byl již od svého počátku veřejností přijímán s nevolí nebo byl alespoň takovým způsobem prezentován většinou médií. Základní princip pořádání technoparty vycházející z myšlenek freetekno komunity, a to odmítání společenského systému formou ilegality a utajení organizace celé akce, se bohužel u většiny společností nesetkal s pochopením a celá akce byla interpretována jednoduše jako porušování zákona a také k ní bylo tímto způsobem přistupováno. Přirozenou součástí CzechTeku se tak staly střety s policií či místními obyvateli a CzechTek se z hudební akce rázem proměnil v boj „kdo s koho“. Ze strany účastníků party šlo o spíše romantickou, než reálnou představu revolty proti „establishmentu“, většinou „nezúčastněných“ - místních obyvatel, politiků či médií - byla akce vnímána jako porušování společenského řádu, ne však v rovině idejí, ale spíše v rovině

¹ Jako zdroj informací o CzechTeku z pohledu samotných organizátorů mi posloužily především oficiální webové stránky této akce: <http://czechtek.freetekno.org/>.

praktické - neohlášenost akce, narušení poklidného běhu prázdnin, hluk z reproduktorů, poničený majetek atd.

Této interpretaci akce odpovídal vždy také obraz CzechTeku, vytvářený většinou médií. Problematika pořádání nelegálních technoparty byla až do ročníku 2005 prezentována v médiích velmi povrchně a stereotypně. Akce byla obecně považována za nežádoucí a o tomto „faktu“ nebyly vedeny téměř žádné polemiky. To se projevovalo především ve výběru témat, kterými se média v souvislosti s CzechTekem zabývala. Kromě ilegality akce se zpravodajství omezovalo především na další negativní témata, jako jsou drogy, alkohol, nadměrný hluk, nevyhovující hygienické podmínky apod. Smyslem pořádání této akce či pozitivními tématy se média nezabývala v podstatě vůbec. Pomocí těchto reprezentací tak byl postupně vytvořen negativní stereotypní obraz CzechTeku a jeho účastníků jako akce týkající se hrstky deviantních jedinců a cizinců, porušujících zákony všeho druhu. V souladu s tímto obrazem tak byly zásahy policie prezentovány jako samozřejmé a nutné.

Negativita a dramatičnost celé události také vždy zajistila CzechTeku poměrně vysokou medializaci. Významnou roli v této souvislosti však hrálo především načasování akce na přelom července a srpna, což je pro média období známé jako „okurková sezóna“. Při nedostatku relevantních zpráv, o kterých by mohla média referovat, bylo pořádání ilegální technoparty vítáno jako Událost. Vedle pravidelných povodní se tak zprávy o nelegálních technoparty staly téměř přirozenou a velmi populární součástí náplně médií po celé léto. S osobními příběhy zúčastněných, soudními tahanicemi apod. si média zpravidla vystačila až do konce prázdnin.

Ročník CzechTeku uspořádaný v roce 2005, dodnes často pejorativně označovaný jako ParoubTek, se však stal důležitým mezníkem ve vnímání této akce jak veřejností, tak médií. Tvrdý zásah policie proti účastníkům party zcela radikálně proměnil nejen veřejnou diskusi o tématu, ale také způsob prezentování akce v médiích. Zobrazování akce jako ohrožení spořádaně žijících občanů bandou nezřízených opilců či narkomanů, kteří se objevili, kdo ví odkud, bylo náhle zcela opuštěno a účastníci party začali být v souvislosti s policejním zásahem prezentováni jako „naše“ bezbranné děti a tanečníci, kteří vlastně nedělají nic špatného a chtějí se jen spontánně bavit.

Policejní zásah proti CzechTeku se v létě roku 2005 stal tématem číslo jedna a do celé diskuse se - kromě přímo zúčastněných nebo zodpovědných osob - začala zapojovat celá řada dalších lidí od politiků jednotlivých politických stran, přes ochránce lidských práv, až po celebrity, včetně Lucie Bílé či Karla Gotta. Policejní zásah proti mladým lidem může v českém kontextu vyvolávat negativní konotace na komunistický režim a celá událost také

začala být v médiích přirovnávána nejen k listopadu 89, ve výročí odpůrců zásahu také k represím čínské vlády vůči demonstrantům, a postupy politiků ČSSD k postupům bývalých komunistických vůdců. Výrazně k tomu přispěly také výroky tehdejšího prezidenta republiky Václava Klause, bývalého prezidenta Václava Havla a dalších známých osobností, jako například Michaela Kocába či Jaromíra Nohavici, který dokonce pohotově napsal o celé události novou písničku „*Už zase bijou děti*“. Faktem, že policie zasahovala na všech předešlých ročnicích a dokonce byla médii kritizována za pasivitu, se však nikdo nezabýval. CzechTek 2005 se po zásahu policistů stal zcela novým CzechTekem.

Ročník CzechTeku 2005 však nebyl zlomem pouze pro veřejnou či mediální diskusi, ale také pro samotné pořadatele party, kteří se v následujícím roce rozhodli akci zlegalizovat a následně zcela zrušit.

Pro ilustraci si na tomto místě dovoluji v přesném znění ocitovat prohlášení pořadatelů festivalu CzechTek, které bylo zveřejněno v roce 2008 na oficiální stránce této akce <http://czechtek.freetekno.org/>:

„Vzhledem k tomu, že situace kolem CZTK (pozn. CzechTeku) je dale neudržitelna, dosli zastupci ceske freetekno komunity k tomuto radikalnimu rozhodnuti. Letos a s nejvetsi pravdepodobnosti uz ani nikdy v budoucnu se zadna akce v rozsahu a pod nazvem CZECHTEK neuskutecni.

A to z techto duvodu :

- Postupna likvidace puvodnich myslenek freetekna
- Parazitismus subjektu nesouvisejicich se scenou vctne valna vetsiny samotnych ucastniku.
- Neschopnost a nechota respektovat elementarni principy chovani ve svobodnem prostoru“

Základním cílem této práce je popsat proměnu mediálního obrazu technoparty CzechTek v deníku MF Dnes v souvislosti s policejním zásahem v roce 2005.

H1: Předpokládáme, že MF Dnes - jako zástupce seriózního konzervativního tisku - až do policejního zásahu v roce 2005 vytvářela v souladu s dominantním společenských diskursem stereotypní negativní obraz technoparty CzechTek a jejích účastníků.

H1a: V této souvislosti také předpokládáme, že policejní zásah proti akci byl prezentován jako žádoucí.

H2: Dále na základě předběžné analýzy textů předpokládáme, že v souvislosti s tvrdým policejním zásahem proti CzechTeku v roce 2005 se tato negativní stereotypní perspektiva proměnila.

H2a: S proměnou této perspektivy také očekáváme negativní prezentaci policejního zásahu.

Ve středu našeho zájmu stojí zpravodajství, které „... se prezentuje jako reflexe aktuální reality“² a kterému normativní teorie připisují informativní funkci.

H3: Předpokládáme však, že i ve zpravodajských textech - stejně jako v jakýchkoli jiných textech - se projevuje celkový kulturní rámec, ve kterém jsou vytvářeny.

Primárně jde tedy o odhalení skryté ideologie přítomné ve všech textech produkovaných v rámci určité společnosti, tedy včetně zpravodajství. Ve druhé rovině jde také o to ukázat, jakým způsobem jsou ve zpravodajství, které bývá chápáno jako zprostředkovatel objektivních informací o vnější skutečnosti, vytvářeny významy a hodnocení v implicitní rovině. Vycházíme přitom v první řadě z konstruktivistického konceptu Petera L. Bergera a Thomase Luckmanna a pojetí ideologie Stuarta Halla.

Celá práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. Teoretická část je věnována teoretickým východiskům a konceptům, které jsou následně využity v empirické části v rámci textové analýzy konkrétních zpravodajských textů.

Kapitola číslo jedna Zprávy a konstrukce reality se zabývá vztahem zpravodajských textů a událostí, o kterých tyto texty pojednávají, přičemž základním východiskem je koncept sociální konstrukce reality s důrazem na funkci jazyka v tomto procesu a aplikace tohoto konceptu v rámci mediálních studií.

Rovně ideologických vlivů na podobu zpravodajství je věnována druhá kapitola Zpravodajství a kultura, která se zabývá zasazením produkce zpravodajských textů do celkového kulturního kontextu. Zabýváme se zde především způsoby, jakými je legitimizován stávající institucionální řád, dále také způsoby, jakými se oficiální definice reality vypořádává s alternativními názory a jakým způsobem fungují média v těchto procesech. Média v souladu s pojetím mytologie Rolanda Barthesa chápeme jako novodobou mytologii, která pomáhá udržovat a legitimizovat stávající status quo.

V další části práce se zabýváme samotnou analýzou zpravodajských textů o CzechTeku.

² Trampota, T. (2006), s. 12.

1 Zprávy a konstrukce reality

Vzrůstající význam médií jako zprostředkovatelů informací a „kontinuálních resocializačních činitelů“³ je v současnosti nezpochybnitelný. Lidé si zvykli vnímat média jako samozřejmou součást svého života a především jako hlavní zdroj informací o světě, a to nejen o tom vzdáleném a relativně nedostupném světě, ale čím dál více také o světě, ve kterém sami žijí. Člověk se dnes nemusí zvednout ze svého gauče, aby se dozvěděl „to nejdůležitější“ ze světa kolem. O to více je zajímavé zabývat se otázkou, do jaké míry média tuto „skutečnost“ zprostředkovávají a jestli je vůbec možné v souvislosti se zpravodajstvím o něčem takovém uvažovat.

1.1 Zpravodajství a publicistika

V normativně teoretických pracích o médiích nebo různých příručkách pro novináře, vycházejících většinou ze stylistiky, najdeme tradiční základní rozdělení žurnalistických žánrů na zpravodajství a publicistiku⁴. Mezi tyto dvě kategorie je vkládána jednoznačná dělící čára a každé kategorii bývají podřazeny jednotlivé žánry žurnalistických obsahů. Nuance jednotlivých konkrétních žánrů, podle kterých jsou texty v těchto přístupech často dosti vágně definovány, pro nás nejsou v tuto chvíli podstatné. Důležitá je právě výše zmíněná jednoznačná dichotomie mezi zpravodajstvím a publicistikou a argumenty, na kterých je tato klasifikace postavena.

Zpravodajství bývá nejčastěji spojováno s pojmy jako je informační funkce, bezpříznakovost, objektivita či vyváženost. Se stejnými pojmy často operují také samotná média v rámci sebe prezentace. Jak však poznamenává Stuart Hall, „naturalismus a ‚realismus‘ - údajná věrnost reprezentované věci či představě - je výsledkem, efektem jisté specifické artikulace ve vztahu k ‚reálnému‘. Je to výsledek určité diskursivní praxe.“⁵ Každý mediální žánr disponuje distinktivními znaky, které jsou vodítkem pro jeho následné dekódování příjemci. Mezi tyto znaky můžeme zařadit například způsob narativizace (ich forma či er forma atd.), volbu výrazových prostředků, způsoby oddělení od ostatního obsahu a další. Tyto vnější distinktivní znaky však nevypovídají nic o reálnosti zobrazované reality a naopak slovy Stuarda Halla pouze zastírají procesy kódování. Můžeme je tedy chápat jako pouhé předstírání objektivitu.

³ Trampota, T. (2006), s. 10.

⁴ viz např. Bečka, J.V (1973), Dvorský, L. (1988), Čechová, M. a kol. (1997) ad.

⁵ Hall, S. (2005), s. 48.

Různé definice zpravodajství jsou vytvářeny nejčastěji opozicí vůči publicistice či fiktivním žánrům, které se podle nich vyznačují celou řadou dalších funkcí, například funkcí formativní, persuasivní, estetickou atd. Zatímco u těchto žánrů je vyjádření subjektivních postojů nejen možné, ale dokonce žádoucí, od zpravodajství se naopak očekává zprostředkování objektivních informací o nejdůležitějších událostech z vnější reality a běžnými konzumenty mediálních obsahů je tak také vnímáno. Stejně tak se však setkáme s názory, že mezi zpravodajstvím a fiktivními žánry není v podstatě žádný rozdíl. Gaye Tuchmanová o vztahu zpravodajství a fiktivních žánrů píše: „Byl jednou jeden..“ ohlašuje, že to, co bude následovat, je mýtus, výkvět fantazie. Zprávy hlásají, že to, co následuje, je skutečné a neústupné, pravdivý výčet světových událostí. Ve skutečnosti jsou však jak pohádka, tak zprávy příběhy, které se předávají, komentují a vzpomíná se na ně jako na individuálně oceněné veřejné zdroje.“⁶

Je tedy zřejmé, že rozdíl mezi jednotlivými žánry není dán „mírou věrnosti realitě“, ale pouze diskursivními praktikami zpracování události v text, přestože, jak uvádí John Fiske, „proklamovaná objektivita a nezávislost (pozn. zpravodajství) na politických nebo vládních institucích je považována za základ fungování každé demokracie.“⁷

1.2 Sociální konstrukce reality

Základním teoretickým východiskem této práce je koncept sociálního konstruování reality, přičemž vycházím převážně z knihy Sociální konstrukce reality, Pojednání o sociologii vědění dvojice autorů Petera L. Bergera a Thomase Luckmanna⁸. Jan Hendl shrnuje konstruktivistický přístup takto: „Všem variantám konstruktivismu je společný předpoklad, že žádné tvrzení o světě se netýká skutečnosti ‚an sich‘. Nelze totiž obejít význam individuální a kolektivní tvorby znalostí a závislost tohoto procesu na daném kulturním a historickém kontextu.“⁹

Jednotlivec vnímá realitu, kterou prožívá jako přirozenou - každodenní realitu -, vždy prostřednictvím filtru určitého souboru vědění, který je sdílený v rámci dané společnosti - intersubjektivita sdílení každodenní reality - a který je předáván dalším generacím v procesu

⁶ Tuchmanová, G. (1978), s. 7.

⁷ Fiske, J. (1987), s. 281.

⁸ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999).

⁹ Hendl, J. (2005), s. 91.

socializace. Pojmy „realita“ a „vědění“¹⁰ jsou tedy „sociálně relativní“¹¹, tzn. že jsou vázány na určité sociální kontexty.

Stěžejním pojmem konstruktivistického konceptu Bergera a Luckmanna je pojem „každodenní reality“, do jejíhož významového rámce jsou zasazovány všechny individuální zkušenosti, včetně zážitků z jiných možných realit, a která je chápána jako přirozená a objektivní. „Realita každodenního života se zdá být předem objektivována, tedy jeví se jako řád objektů, které byly jako objekty pojímány ještě dříve, než jsem se objevil na scéně já sám.“¹² Tato zdánlivě přirozená a objektivní realita není nic jiného než objektivizovaný institucionální sociální řád, který vznikl typizací habitualizovaných činností a jehož objektivita je zajišťována právě sociálním sdílením těchto institucí.

Sdílená sociální realita není stabilním stavem, ale je naopak neustálým procesem, na kterém se v rovině jednotlivce podílejí tři základní souběžně probíhající operace: externalizace, objektivace a internalizace. „Proces, při němž externalizované produkty lidské činnosti nabývají objektivní podobu, se nazývá objektivace“¹³, zatímco proces, kdy je „... objektivovaný sociální svět zpětně promítán do vědomí v průběhu socializace“¹⁴ se nazývá internalizace. Proces sociálního konstruování reality můžeme tedy slovy samotných autorů shrnout tímto způsobem: „Společnost je výtvozem člověka. Společnost je objektivní realitou. Člověk je výtvozem společnosti.“¹⁵

Jazyk plní v rámci konstruování sociální reality velmi významnou roli nejen jako prostředek sociálního sdílení každodenní reality, ale současně také jako nástroj „objektivace subjektivních záměrů“. Proces označování - vytváření znaků - funguje jako odkaz na subjektivní významy a pomáhá tak tyto významy objektivizovat, konzervovat a dále přenášet. Jazyk se tak stává „... objektivním skladištěm ohromného množství nahromaděných významů a zkušeností, které může zachovávat v čase a zprostředkovávat dalším generacím.“¹⁶ Jazyk tak podle Bergera s Luckmannem plní několik důležitých funkcí: je nástrojem pro (1) typizaci a anonymizaci individuálních zkušeností, které je tak dále možné sdílet s ostatními; (2) třídění těchto zkušeností do obecných kategorií podle významů, čímž se tyto zkušenosti stávají

¹⁰ Pojem „realita“ autoři definují jako „...vlastnost náležející jevům, kterým přisuzujeme existenci nezávislou na naší vlastní vůli...“ (s. 9), pojem „vědění“ je definován jako „...jistota, že tyto jevy jsou skutečné a jsou nositeli určitých vlastností.“ (s. 9).

¹¹ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 10.

¹² Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 27.

¹³ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 63.

¹⁴ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 64.

¹⁵ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 64.

¹⁶ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 42.

objektivně i subjektivně reálné; (3) vytváření sémantických polí pomocí gramatiky, slovní zásoby a syntaxe.

Daný institucionální řád je pouze jedním z možných výkladů reality a jako takový musí být neustále udržován a vysvětlován pomocí propracovaného systému legitimizací, se kterými se jedinec setkává v průběhu socializace a které fungují na mnoha úrovních. Také struktura legitimizací je postavena na používání jazyka. Už pouze osvojení si a užívání určitého jazyka má v sobě obsaženy základní legitimizace. „Jazyk užívaný v každodenním životě mi neustále poskytuje nezbytné prostředky k objektivizaci a stvrzuje existenci řádu, v jehož rámci tyto objektivizace dávají smysl a v němž můj každodenní život pro mě má význam.“¹⁷ To, pro co nemám jméno, pro mě neexistuje. „Hranice mého jazyka jsou hranice mého světa.“¹⁸

Shrneme-li tedy konstruktivistický koncept, pak můžeme říci, že realita, kterou vnímáme jako objektivní, je pouze realita objektivizovaná, jelikož může existovat jedině prostřednictvím jazyka, který této realitě vždy souběžně s jejím pojmenováním dodává určité sdílené sociální významy a tuto realitu tak vytváří a definuje. „Realita existuje mimo jazyk, je však neustále prostředkována jazykem či prostřednictvím jazyka:...”¹⁹ Z konstruktivistického pohledu tedy není možné „objektivní realitu“ - realitu mimo jazyk - poznat a ze sociálního pohledu vlastně ani žádná neexistuje a žádný text pojmenovávající tuto realitu tedy nemůže být jejím odrazem, ale naopak vždy její konstrukcí.

1.3 Mediální konstrukce reality

Ani média jako producenti textů - a tedy ani zpravodajství jako jejich významná součást - nemohou objektivně odrážet „realitu mimo jazyk“. Perspektivou sociálního konstruktivismu je naopak zpravodajství vnímáno jako jeden z důležitých činitelů konstruování sociální reality, jejího definování a interpretování. Zpráva nemůže být nikdy odrazem „reality mimo jazyk“, naopak média svou vlastní realitu konstruují, už jen užíváním určitého jazyka a dodržováním omezujících jazykových pravidel. Kromě toho mohou média zprostředkovávat vždy pouze určitý výsek skutečnosti²⁰ a konečný zpravodajský text,

¹⁷ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 27.

¹⁸ Wittgenstein, L. (1981), s. 149.

¹⁹ Hall, S. (2005), s. 48.

²⁰ Zda se jedná o výsek z již konstruované sociální reality, nebo o výsek reality existující mimo jazyk - předmediální skutečnosti - závisí na tom, jestli budeme vycházet z paradigmatu radikálního či umírněného konstruktivismu. Je tedy nutné uvědomit si rozdíl mezi zkreslením předmediální reality a samotnou konstrukcí této reality. Vzhledem k tomu, že v této kapitole čerpáme především z knihy Making News Gaye Tuchmanové a zabýváme se vlivem selektivních procesů na podobu zpravodajských textů, způsobených především

umístěný v médiích, je výsledkem celé řady selektivních procesů, které probíhají na několika rovinách. Už pouze výběr události, o které bude referováno, výběr informačních zdrojů, volba konkrétních jazykových prostředků, způsobu zpracování, rozhodnutí o umístění příspěvku v rámci daného média a celá řada dalších faktorů dokazují to, že „realita“ zprostředkovaná médii je pouhou její konstrukcí.

Gaye Tuchmanová v této souvislosti používá metaforu zpravodajství jako rámu nebo okna, které nám sice umožňuje dívat se do světa, náš pohled však vždy zůstane omezený nastavením a vlastnostmi konkrétního rámu. „Zůstává mimo veškerou pochybnost, že zprávy nejsou nikdy pouhým popisem toho, co se daného dne či týdne ‚skutečně stalo‘. Ve skutečnosti jde o složitou konstrukci, která má výrazný vliv na to, co je jejím ‚obsahem‘.“²¹ Média tedy nepodávají věrný odraz reálných událostí, ale fungují pouze jako zprostředkovatelé mezi společenskou realitou a příjemcem. V průběhu procesu tohoto zprostředkování, tzn. zpracování události do určitého textu, je tato událost vždy určitým způsobem deformována. Denis McQuail označuje tento proces jako mediaci. Zprostředkováním zpráv média dle Gaye Tuchmanové na jedné straně šíří, na druhé straně však především formují vědění.²² Denis McQuail tyto funkce shrnuje jako „...zveřejňování a šíření (diseminaci) informací a kultury.“²³

Opakovanou reprezentací určitých sociálně sdílených hodnot zpravodajství významně napomáhá konstituovat a udržovat stávající - dominantní - sociální definici reality a její hodnoty. V souladu s dominantní definicí reality média předkládají obraz koherentního světa s konkrétními příklady správného či špatného chování v určitých situacích, vymezením představy normality a deviace, přičemž normalita, která je chápána jako přirozená, je definována nepřímo, prostřednictvím vymezení se vůči jakékoli odlišnosti. Média také pomáhají demonstrovat sílu sociálního řádu pomocí příkladů sankcí, které mohou následovat, pokud bude tento řád narušen.

Média tedy nemůžeme považovat jednoduše za zprostředkovatele informací, těžiště významu médií leží právě ve schopnosti interpretovat vnější realitu a dodávat řád chaotickému vnějšímu dění. Každý text na jedné straně podává určitou informaci o vnější realitě, jakákoli informace o realitě je však současně i její interpretací.

organizačními faktory, předpokládáme v souladu s umírněným konstruktivistickým přístupem možnost existence určité předmediální skutečnosti, kterou však také není možné objektivně popsat jazykem. Oba přístupy tedy možnost popsat „realitu“ objektivně vylučují.

²¹ Giddens, A. (1999), s. 370.

²² Tuchmanová, G. (1978), s. 2.

²³ McQuail, D. (2002), s. 32.

Tuto funkci ve společnosti tradičně zastávaly mytologické příběhy, které individuálnímu lidskému chování dodávaly jakýsi obecný božský rozměr a tím mu přiřazovaly určitý obecný význam a přesné zařazení v rámci dané sociální reality. Mytologie byla tedy podle Bergera a Luckmanna jedním ze základních způsobů legitimizace stávající definice reality. Podle Rolanda Barthes se v současnosti jedním z významných prostředků novodobého mytologického výkladu světa staly právě mediální obsahy, které jsou zakotveny v široké kulturní tradici a pomocí (zpravodajských) příběhů pomáhají svým příjemcům orientovat se ve vnější skutečnosti, sdílet určité společné hodnoty, prezentovat pozitivní či negativní vzorce chování, a tak udržovat kontinuitu společenského zřízení a určitého pohledu na svět, který můžeme chápat jako dominantní společenský diskurs.

Mediální realita je tedy konstruována selektivními procesy výběru a zpracování události, které probíhají na několika rovinách. „Spíše kulturní povahy je v této perspektivě i rozhodování novinářů, kterou událost považovat za zprávu a kterou nikoliv, a volby způsobu narace zpravodajských příběhů, které novináři uplatňují.“²⁴ Celkový kulturní kontext a ideologická atmosféra jsou nevýznamnějšími faktory při konstruování zpráv. Základní roviny, kterých se princip selekce v průběhu přetváření události v text týká jsou: (1) výběr události; (2) výběr témat a (3) výběr aktérů. V této kapitole se věnujeme vlivům, které vycházejí spíše z organizační podstaty určitého média. Kulturními a ideologickými vlivy se podrobněji zabývá kapitola číslo 2.

1.3.1 Gatekeeping

Pokud zpracování událostí do zpravodajských textů podléhá procesům selekce, pak musí existovat někdo, kdo relevanci událostí posuzuje a rozhoduje o jejich zařazení, či nezařazení do zpravodajství a způsobu jejich zpracování. Pro takového člověka bylo v mediálních studiích zavedeno označení gatekeeper. Gatekeeper jako „strážce brány“ funguje jako určitý filtr, který rozhoduje o tom, které události či zprávy pustí „branou“ dál a které naopak odmítne.

Gatekeeper není pouze jeden. Každé médium má hned několik gatekeeperů, kteří fungují na několika úrovních a vyznačují se také různou mírou svého vlivu na konečné rozhodování. Může se jednat o samotného novináře nebo redaktora, který se o situaci rozhoduje bezprostředně v terénu, editora, šéfredaktora, či dokonce majitele média.

²⁴ Trampota, T. (2006), s. 15-16.

Gatekeeper nerozhoduje pouze o výběru události, ale také o sestavení všech zpráv, jejich rozmístění v rámci rubriky, prostoru, který bude události věnován atd. „Proces komunikace totiž spolu nezbytně nese neustálý výběr, co bude sděleno a co nikoliv. Ani ve zpravodajství tak gatekeeping nemusí znamenat jen výběr zpráv, ale každé přetváření události ve zprávu.“²⁵

Americký sociolog David M. White, který v 50. letech 20. století zkoumal proces výběru událostí do zpráv a také vytvořil dodnes používanou definici gatekeepingu, se domníval, že gatekeeper se o výběru událostí do zpravodajství rozhoduje zcela nezávisle a má nad výběrem absolutní moc. Gatekeeper však nerozhoduje o událostech či sestavování zpráv nezávisle. Jeho rozhodování je modifikováno několika dalšími vlivy, které se projevují na různých úrovních a které se téměř shodně opakují v různých mediálních organizacích. Shoemakerová a Reese rozlišili pět základních úrovní vlivů na rozhodování gatekeepera²⁶ a vytvořili tak tzv. hierarchický model vlivů na obsah sdělení. Jedná se o individuální úroveň, která zahrnuje specifické osobní vlastnosti novináře, jeho hodnoty a představy o novinářské práci; úroveň mediálních rutin, která ovlivňuje gatekeepera systémem pravidel pro zpracování událostí do zpráv, platných v rámci daného média; úroveň mediální organizace, což představuje postavení gatekeepera v rámci celkové struktury dané organizace, míra jeho vlivu, náplň jeho práce atd.; extramediální úroveň a úroveň ideologickou. V této kapitole se pokusíme shrnout pouze první čtyři vlivy, které bývají označovány jako vlivy organizační.

1.3.1.1 Individuální vlastnosti novináře

Je možné předpokládat, že individuální charakteristiky (pohlaví, věk, vzdělání, národnost,...), hodnoty a představy novinářů, kteří přetvářejí události ve zprávy, se mohou do značné míry promítat do výsledných textů. „I přes naplnění veškerých etických pravidel a norem se žádný redaktor nemůže zcela oprostít od svého hodnotového rámce, od představ, co je důležité, a představ, co je správné a co nikoliv.“²⁷

Tomáš Trampota se zmiňuje o studii American Journalist amerických vědců Weavera a Wilhoita, kteří na základě svého výzkumu došli k závěru, že typickým americkým novinářem je běloch protestantského vyznání s bakalářským stupněm vzdělání a věkem kolem 31 let. Situace v USA - minimálně co se týče národnostní a rasové struktury společnosti - je samozřejmě do velké míry odlišná od situace v České republice. Tomáš Trampota však uvádí,

²⁵ Trampota, T. (2006), s. 41.

²⁶ Shoemakerová, P.J. - Reese, S.D. (1996).

²⁷ Trampota, T. (2006), s. 50.

že i přes tyto odlišné podmínky se dá předpokládat, že ani zde „...složení zpravodajských redakcí nekoresponduje z hlediska zastoupení sociálních tříd, skupin a etnik s jejich rozložením v české společnosti.“²⁸ V souvislosti se zkoumaným CzechTekem tedy můžeme předpokládat, že většina novinářů pracujících v MF Dnes nebude patřit mezi potenciální návštěvníky technoparty CzechTek a jejich pohled na celou událost tím může být určitým způsobem ovlivněn.

Vliv individuálních vlastností novináře na konečnou podobu zprávy však dosud nebyl přesvědčivě prokázán, větší důraz v hierarchii vlivů je kladen především na vliv mediálních rutin, které dokáží do značné míry eliminovat i osobní vlastnosti novináře.

1.3.1.2 Rovina mediálních rutin

Mediální rutiny jsou jisté ustálené a do určité míry závazné způsoby zpracování události do podoby zprávy. Nejedná se ani tak o nějaká psaná pravidla, spíše o určité neuvědomované automatismy, které pomáhají novinářům vypořádat se s časovou tísňí, ve které jsou nuceni zprávy produkovat. Podle Tomáše Trampoty mediální rutiny jako „... pravidelné vzorce jednání zpravodajských organizací usnadňují kontrolu toku práce a umožňují zpracovávat v krátkém časovém horizontu nečekané události.“²⁹

Rutinní postupy probíhají ve zpravodajství na několika rovinách: při sestavování agendy zpráv, při vyhledávání informací, při práci se zdroji a při konečném zpracování zpráv. Znamená to, že například výběr událostí do zpravodajství probíhá stále stejným rutinizovaným způsobem. Také sběr informací a vyhledávání určitých konkrétních zdrojů informací podléhá rutinizaci. Novináři mají tendenci obracet se při zpracování zpráv na stejné a už dříve ověřené zdroje informací. Jak bylo poznamenáno v podkapitole Individuální vlastnosti novináře, novináři mají také tendenci oslovovat zdroje ze stejné sociální třídy jako jsou oni sami, čímž se může posilovat určitý způsob interpretace události.

Při sběru informací a vyhledávání jejich zdrojů je podle Gaye Tuchmanové významné především využívání tzv. zpravodajských sítí. To znamená v první řadě koncentraci médií na instituce, místa a časové momenty s vysokou pravděpodobností výskytu důležitých událostí, jako jsou například parlament, policie, určité pravidelně se opakující události apod. Nejedná se tedy pouze o místa ve smyslu prostorovém, ale také tematickém či časovém³⁰.

²⁸ Trampota, T. (2006), s. 50.

²⁹ Trampota, T. (2006), s. 55.

³⁰ Gaye Tuchmanová (1978, s. 26-31) v této souvislosti rozlišuje geografickou teritorialitu (rozmístění redakcí nebo redaktorů v určitých regionech, u kterých média předpokládají, že budou zajímat jejich příjemce a také

Zpravodajská síť znamená v podstatě pokrytí těchto „míst“ buď vlastními zpravodaji a dopisovateli, nebo využívání externích informačních zdrojů, jako jsou tiskové agentury apod. „Jakákoli událost, která se odehraje na místě pokrytém zpravodajskou sítí, má mnohem větší pravděpodobnost dostat se do zpráv, než kdyby se obdobně odehrála na neexponovaném místě.“³¹ Předpokládáme tedy, že technoparty CzechTek, díky svému každoročnímu pravidelnému pořádání na přelomu července a srpna, bude k těmto „místům“ náležet také.

Využívání informací ze zpravodajské sítě je nejen významnou součástí mediální konstrukce reality na rovině výběru událostí, opakovaný výběr určitých míst také vnucuje příjemci představu o jejich důležitosti. „Zpravodajská síť v podstatě podporuje sociální hierarchii a ukazuje, která místa, lidé a instituce jsou ve společnosti důležitá.“³² Zpravodajská síť v sobě současně obsahuje tři základní předpoklady ohledně příjemců sdělení: (1) čtenáře zajímají příběhy ze specifických míst; (2) zajímají se o aktivity specifických organizací a (3) mají zájem o specifická témata.

Důležitým projevem zpravodajské sítě je také předurčení zpráv a plánování událostí. U určitých opakujících se událostí média již předem nastavují a „prekonstruují“ interpretační rámec události a její možný průběh a vývoj. Ve chvíli, kdy se tato očekávání nenaplní, mají média poměrně velký problém tento přednastavený rámec opustit a předpokládané události jakoby uměle hledají. To se týká především zpravodajství z demonstrací, válečného zpravodajství nebo i z akcí jako je technoparty CzechTek, u které se již předem předpokládají problémy různého druhu a jejíž poklidný průběh by jistě způsobil redakci řadu komplikací při zpracování zpravodajství.

Významnými a nezbytnými procesy při tvorbě zpráv jsou tedy procesy standardizace, rutinizace a s tím úzce související stereotypizace. Neustále se opakující reprezentace určitých míst, událostí, typů lidí apod. však probíhají z pohledu mediálních rutin spíše na implicitní, neuvědomované rovině.

hierarchické vztahy těchto jednotlivých redakcí, s tím také souvisí určení lokálního nebo celostátního dosahu události, které ovlivňuje také další zpracování události), organizační specializaci (každé významné organizaci, která je považována za kvalitní zdroj informací, je přidělen konkrétní redaktor, který ji má na starosti, významnou roli zde hraje také geografická teritorialita) a tematickou specializaci (redaktoři specializující se na vyplnění speciálních rubrik podle témat - finance, sport, styl, ženské oddělení, kultura, vzdělání apod.). Zpravodajská síť tak vytváří bohatý byrokratický komplex s různě rozdělenou hierarchií vlivu a zodpovědnosti.

³¹ Trampota, T. (2006), s. 56.

³² Trampota, T. (2006), s. 57.

1.3.1.3 Rovina mediální organizace

Jak bylo řečeno výše, projekce individuálních vlastností autora do textu je v médiích do značné míry modifikována a eliminována dalšími vlivy, jakou jsou rovina mediálních rutin, které musí novinář dodržovat, nebo vlivy samotné struktury celé mediální organizace. Do této roviny spadá řada aspektů, jako jsou například postavení novináře v rámci celé organizace, náplň jeho práce a míra jeho vlivu a odpovědnosti. Kromě těchto aspektů můžeme do této roviny zahrnout také zohledňování profesních norem a etiky a vlivy samotného formátu média.

Tomáš Trampota rozlišuje v rámci mediální organizace tři základní úrovně hierarchie s různou mírou vlivu. Jsou to vrcholný management, střední management, kam řadí editory a šéfredaktory a přední linii, kam jsou zařazeni řadoví redaktoři. Gaye Tuchmanová podrobně popisuje průběh výběru určité události do zpravodajství, zvláště na rovině vlivů mediální organizace a hierarchie vlivů v rámci této organizace, a dospívá k názoru, že „...určení toho, co stojí za zpravu, je smluvním jevem, utvořeným činností byrokratického komplexu, který má za úkol kontrolovat zpravodajskou síť.“³³ O výběru události tedy nerozhoduje pouze jediný mediální pracovník, ale konečné rozhodnutí vzniká na základě kooperace více složek.

Také vliv technologické podstaty média a jeho tematické zaměření do značné míry ovlivňují konečnou podobu zpravodajského textu. Výběr událostí například pro bulvární deník probíhá jiným způsobem než pro veřejnoprávní rozhlas. Kromě rozdílných technických požadavků na zpracování příspěvku může formát média do značné míry modifikovat i pohled na hierarchii zpravodajských hodnot, kterými se budeme zabývat níže, či profesní normy a etiku.

1.3.1.4 Extramediální úroveň

Rovina extramediálních vlivů zahrnuje především ekonomické společenské vlivy, které stojí vně činnosti samotné mediální organizace. V rámci demokratické společnosti sem můžeme zařadit například vlivy liberálního trhu a potřebu média prosadit se mezi ostatní konkurencí nebo provázanost médií prostřednictvím sítě majetkových či vlastnických vztahů.

Jako extramediální úroveň v širším pojetí můžeme chápat také vlivy v rovině ideologické, to znamená vlivy celkového kulturního prostředí, ve kterém jsou mediální texty

³³ Tuchmanová, G. (1978), s. 38.

produkovány a které vytváří rámec také pro všechny nižší roviny vlivů, které zde již byly zmíněny. Touto rovinou se zabýváme blíže ve druhé kapitole.

1.3.2 Výběr událostí - zpravodajské hodnoty

První rovinou, na které při tvorbě zpravodajských textů probíhá proces selekce, je rovina výběru událostí, které budou přetvořeny ve zpravodajské texty, nebo které budou naopak ve zpravodajství zcela vynechány. Vzhledem k omezené kapacitě vysílacího času v audiovizuálních médiích nebo prostoru v tištěných médiích musí novináři z určité množiny událostí, které se staly, vybrat pouze omezený počet z těchto událostí, o kterých bude následně referováno. Některé události mohou být nositeli určitých vlastností, které jim téměř stoprocentně zaručují vstup do zpravodajství, jiné události mají naopak tento potenciál velmi nízko. Rozhodování o zařazení události do zpravodajství probíhá na základě určení určité relevance dané události. Relevance události je hodnocena podle několika kritérií a jedním z nich jsou kritéria, která byla popsána jako tzv. zpravodajské hodnoty.

Zpravodajské hodnoty jsou vlastnosti konkrétní události, které zvyšují nebo snižují pravděpodobnost, že se daná událost dostane se do zpravodajství. Relevance událostí určená na základě zpravodajských hodnot však nevypovídá o obecné či objektivní hodnotě dané události, ale spíše o představě mediální organizace, jaký typ událostí potenciálně zajímá její příjemce.

Koncept zpravodajských hodnot zavedli do mediálních studií Johan Galtung a Mari Rugeová³⁴ na základě vlastního výzkumu zahraničního zpravodajství v norském tisku. Formulovali také hypotézu, že „...událost se tím spíše stane zprávou, čím více vyhovuje jistým organizačním a také některým kulturním či ‚ideologickým‘ kritériím.“³⁵ Následně tak rozlišili 12 základních hodnot, přičemž čím více z těchto hodnot událost naplňuje, tím je její pravděpodobnost dostat se do zpravodajství vyšší:

Frekvence - Tato hodnota znamená časový úsek, během něhož se určitá událost odehrává. Čím více se frekvence události přibližuje časové frekvenci konkrétního média, tím větší má pravděpodobnost, že bude zařazena do zpravodajství. Obecně platí, že události, jejichž frekvence je příliš vysoká mají minimální šanci dostat se do zpravodajství. Hodnota frekvence do značné míry odpovídá požadavku zpravodajství po jednoznačně časově a prostorově vymezených událostech.

Rozměr - Jedná se především o určitou dosaženou intenzitu: „Čím větší je přehrada, tím větší prostor věnují média jejimu otevření; čím násilnější vražda, tím větší bude mít titulky v

³⁴ Galtung, J. - Rugeová, M.H. (1965).

³⁵ McQuail, D. (2002), s. 242.

novinách³⁶, nebo vzrůstající intenzitu události, což se může týkat například povodňového zpravodajství.

Jednoznačnost - „Čím méně víceznačnosti, tím spíše bude událost zaznamenána.“³⁷

Blížkost - U této hodnoty se může jednat o blízkost dvojího druhu - blízkost geografickou nebo kulturní, přičemž kulturní blízkost je pro média hodnotou především z hlediska lepší možnosti jednoznačné interpretace a srozumitelnosti událostí. Jako kulturně vzdálenější témata mohou být chápána i témata týkající se specializovaných profesí či některých sociálních menšin.

Souznění - Tato hodnota znamená míru souladu průběhu události s jejím předem očekávaným průběhem. Pokud se událost příliš odchýlí od předpokládaného průběhu, nebude zaznamenána.

Neočekávanost - Neočekávanost může znamenat například nečekaný zvrat nebo rozuzlení nějaké očekávané události. Jako typický příklad můžeme uvést například sportovní zápasy, které jsou vždy naplánované, jejichž výsledek se však nedá s jistotou předpovědět.

Kontinuita - Jakmile byla událost jednou vybrána do zpravodajství, zůstává nadále v zájmu médií a její šance dostat se znovu do středu pozornosti je mnohem vyšší než u zcela nové události.

Kompozice - Zastoupení zpráv z různých oblastí v rámci jedné zpravodajské relace je dáno předem. V zájmu vyváženosti zpravodajství jsou tedy příspěvky vybírány vždy tak, aby odpovídaly dané struktuře zpravodajství a zastupovaly různé oblasti, přestože je možné, že příspěvky z jedné oblasti mohou naplňovat více zpravodajských hodnot.

Elitní národy a elitní osobnosti - „Činy elity jsou obvykle a v krátkodobé perspektivě závažnější než aktivity druhých; to platí pro elitní lidi a národy.“³⁸ Elita je vnímána jako hybatel společnosti, zatímco „obyčejní lidé“ jsou podle Galtunga a Rugeové ve zpravodajství prezentováni minimálně. Elitní osoby jsou také využívány v rámci personifikace události.

Personifikace - Zprávy vyžadují jednoznačné určení subjektu události - osobu nebo skupinu lidí -, který za událost nese odpovědnost. Tento subjekt může u zpráv chybět pouze v případě přírodních jevů (povodně, hurikány). Personifikace funguje jako prostředek identifikace, přiblížení situace příjemci. Tato identifikace může probíhat buď v pozitivní nebo negativní rovině jako vymezení se vůči prezentované osobě. Smysl události je tak vysvětlován pomocí přirovnání ke světu, příjemci dobře známému. Osoby jsou také zaručeným zdrojem událostí, protože jsou dobře dostupné a mohou - narozdíl od novináře - formulovat své názory na událost jednoznačně. Zprávy jsou také často vytvářeny jako sled výpovědí různých osob o událostech a média tak mají šanci zůstat v rovině nezávislého zprostředkovatele.

Negativita - Negativita je velmi významnou hodnotou, která bývá často upřednostňována před ostatními zpravodajskými hodnotami. Negativní události jsou jednoznačné ve své interpretaci, a proto je snazší tyto události zpracovávat. Negativita je také často spojena s hodnotou neočekávanosti, vyvolává tak dojem vyšší důležitosti.

Zajímavým aspektem, který se týká zpravodajských hodnot, je také skutečnost, že média mají ve zpravodajských textech tendenci akcentovat ty hodnoty, které vedly k výběru události. Snaží se tak zřejmě dosáhnout určitého společenského konsensu o významu události.

Podle Denisa McQuaila tedy zpravodajství dává přednost „...událostem, které vyhovují následujícím kritériím: odehrávají se v krátkém časovém intervalu (jsou náhlé), mají velký rozsah a velkou intenzitu, jsou jasné a jednoznačné, jsou nečekané, mají kulturně blízko k předpokládanému publiku a mají jistou kontinuitu - již se ve zpravodajství vyskytly a korespondují s minulými obrazy a s vytvořeným očekáváním.“³⁹

Mediální rozhodování o výběru událostí není ovlivňováno pouze vlastnostmi dané události, ale také dalšími faktory, jako je například typ média. Média s různým zaměřením

³⁶ Galtung, J. - Rugeová, M.H. (1965), s. 22.

³⁷ Galtung, J. - Rugeová, M.H. (1965), s. 23.

³⁸ Galtung, J. - Rugeová, M.H. (1965), s. 25.

³⁹ McQuail, D. (2002), s. 242.

mají různou hierarchii zpravodajských hodnot. Dá se například předpokládat, že pro bulvární média bude negativita události, spojené ještě například s nějakou známou osobností, nejdůležitější zpravodajskou hodnotou, ovlivňující výběr událostí. Dalším významným omezujícím činitelem jsou také technické možnosti média, to znamená například možnost vyslat na místo události vlastního reportéra, jeho technické vybavení apod. S tímto faktorem také souvisí možné umělé vytváření určitých událostí ve chvíli, kdy médium určitou událost předpokládá a vyslalo na dané místo svoje redaktory. V takových situacích se uplatňuje princip zpravodajské sítě tak, jak byl popsán v kapitole o mediálních rutinách, a to že určité události mají možnost dostat se do zpravodajství jen proto, že se odehrály na určitém konkrétním místě pokrytém zpravodajskou sítí.

Pojetí a hierarchie zpravodajských hodnot se také dynamicky proměňuje v závislosti na celkovém společenském uspořádání. Tomáš Trampota například upozorňuje na nedostatky konceptu zpravodajských hodnot Galtunga a Rugeové, platného pouze v demokratické společnosti založené na zásadách volného trhu, kde i zpravodajství je tržním artiklem. Tomáš Trampota se v této souvislosti odkazuje na vlastní empirický výzkum českého socialistického zpravodajství z poloviny 60. let, který dokazuje, že socialistická média uplatňují pro výběr událostí zcela jiné hodnoty, jako například upřednostňování kolektivu nebo skupiny lidí před individualitou, obyčejného člověka před celebritou nebo pozitivních zpráv o úspěších před negativitou.

Výběr událostí do zpravodajství je tedy do značné míry ovlivňován určitými hodnotami, které událost vykazuje, nebo které jsou jí médii přiřazeny. Povaha těchto hodnot a jejich hierarchie se však může zásadním způsobem lišit v závislosti na společenském uspořádání a hodnotách, které tato společnost považuje za směrodatné. V demokratické - pluralitní - společnosti však můžeme koncept zpravodajských hodnot Galtunga a Rugeové považovat za platný.

1.3.3 Výběr témat a agenda setting

Také výběr témat do značné míry souvisí s vlivem mediálních rutin a struktury mediální organizace na podobu zpravodajství. Prostor věnovaný zpravodajství je v rámci média dále dělen do dílčích oblastí podle témat. Jako tyto dílčí oblasti můžeme chápat rubriky, jejichž tematický záběr je definován předem a které jsou věnovány například událostem z domácí politiky, ze zahraničí, kultury, sportu apod. O každou tuto oblast se stará konkrétní tým redaktorů s vlastní hierarchií vlivu a zodpovědnosti.

Tyto obecné typy událostí se také vlivem „předzařazení“ do určité rubriky mohou, kromě možné sugescie vlastní důležitosti, odlišovat ve způsobu svého zpracování, který souvisí s představami a rutinami platnými v dané redakci a také cílem, který má rubrika naplnit v rámci celého média.⁴⁰ Již v rovině výběru události do zpravodajství probíhá určité predefinování nějakého obecného tematického zařazení a tím je také předem ovlivněn způsob zpracování události, což může znamenat například akcentaci určitých konkrétních dílčích témat.⁴¹

Výběr témat, který probíhá v podstatě rutinně na rovině zpracování události, může mít výrazný dopad v podobě jevu, který byl v mediálních studiích označen jako agenda setting (nastolování témat) a který spadá do roviny zkoumání dlouhodobých mediálních vlivů. Koncept nastolování témat vychází z předpokladu, že „témata, kterým věnují zpravodajská média nejvíce času, budou pravděpodobně také tématy, která by diváci označili za ty nejnaléhavější záležitosti dne.“⁴² McCombs a Shaw ve své studii zabývající se nastolováním témat⁴³, publikované v roce 1972, definitivně vyvrátili do té doby rozšířený názor, že média určují, co si mají jejich příjemci myslet, a nahradili ho jiným předpokladem, přijímaným dodnes. Selekcí určitých událostí a témat k nim vztažených média neurčují, co si mají příjemci myslet, ale nastavují témata, o kterých mají příjemci přemýšlet, přičemž existuje předpoklad, že důležitost, kterou určitým tématům přiřknou média, ovlivní představu o důležitosti tématu také na straně příjemců sdělení. To může například znamenat, že pravidelné a opakující se zpravodajství o CzechTeku nemusí ani tolik ovlivňovat názory příjemců na tuto akci, jako spíše jejich představu o celkovém významu události.

Nastolování témat se tedy netýká okamžitého vlivu, ale spíše dlouhodobého formování příjemců ve smyslu, která témata jsou důležitá ve vztahu k určitým událostem. Nastolování témat v tomto smyslu úzce souvisí na jedné straně s principem zpravodajské sítě (formování představy nejen o významu určitých míst, ale také témat), na druhé straně také s principem vytváření stereotypních představ o určitých událostech a tématech, která se k nim vážou.

Gaye Tuchmanová dále poznamenává, že selekce pouze vybraných témat v rámci určité události nastavují také celkový interpretační rámec celé události. V souvislosti s

⁴⁰ Můžeme například předpokládat, že pokud by CzechTek byl předem označen jako záležitost kulturní rubriky, zprostředkování informací o průběhu akce by se zřejmě odehrávalo zcela odlišným způsobem.

⁴¹ Tematické rozdělení událostí do jednotlivých rubrik na druhé straně může ovlivňovat také způsob recepce zpravodajských sdělení. Kromě vnímání odlišné závažnosti se to může týkat také odlišného očekávání a různého způsobu čtení textů jednotlivých rubrik. Přestože způsob přijímání mediálních obsahů se u jednotlivých příjemců může výrazně lišit v závislosti na jejich individuálních vlastnostech.

⁴² Tuchmanová, G. (1978), s. 2.

⁴³ McCombs, M.E. - Shaw, D.L. (1972).

CzechTekem to může znamenat, že zmiňování převážně negativních témat v souvislosti s celou akcí může nastavit negativní vnímání akce jako celku. Významné pro formování smyslu události je také nejen to, která témata jsou zpracována, ale také o kterých tématech se zpravodajské texty nezmiňují. Událost je potom redukována na soubor určitých témat, která jsou považována za důležitá, která však vypovídají spíše o představě důležitosti na straně média. Výběr pouze některých témat posiluje určitou definici či interpretaci problematiky. Tento jev byl nazván jako tematické zarámování události. S procesem zarámování velmi úzce souvisí také tzv. priming, který popisuje skutečnost, že témata, která byla médiem označena jako důležitá, mohou často vést také ke změně postoje příjemce. Priming znamená v podstatě nepřímé „podsouvání“ významů pomocí zmiňování určitých okolností, vlastností aktéra apod., které bychom mohli chápat jako princip „preferovaného čtení“, kterým se zabýváme v příslušné kapitole.

Tematická agenda se netýká pouze mediálních obsahů. Postupem času byly rozlišeny tři základní typy nastolování témat fungujících v rámci společnosti. Vedle mediální agendy, která byla nastíněna výše, se jedná také o agendu veřejnou a politickou, mezi kterými byly prokázány vzájemné vztahy. „Za nejčastější směr vlivu je považován vliv politické agendy na agendu mediální a posléze její schopnost ovlivňovat agendu veřejnou.“⁴⁴ Při zkoumání mediální agendy je také nutné brát v potaz tzv. intermediální agendu, tedy vzájemné ovlivňování jednotlivých médií při volbě témat, přičemž různá média dosahují v rámci této agendy různé míry vlivu.

1.3.4 Výběr aktérů - přístup do zpráv

Třetí významnou rovinou, na které probíhá proces selekce v rámci mediální konstrukce reality, je výběr aktérů zpráv buď jako informačních zdrojů nebo přímých aktérů zpravodajského příběhu. Lidé jsou pro novináře velmi důležitým zdrojem informací, především proto, že jejich informace jsou jednoznačné a dají se lehce zpracovat. „Zpravodajství je často spíše referováním o tom, co o událostech řekly významně postavené osoby než referováním o událostech samých.“⁴⁵ Výběr zdrojů vychází ze stejného základu jako pokrytí určitých míst zpravodajskou sítí a tím je předpoklad, že některé osoby či instituce jsou důležitější nebo důvěryhodnější než jiné. Tento předpoklad vychází především z obecné představy médií o preferencích jejich příjemců. Prezentace osob ve zprávách však funguje

⁴⁴ Trampota, T. (2006), s. 114.

⁴⁵ McQuail, D. (2002), s. 243.

podobně jako u nastolování témat. Opakovaná reprezentace určitých osob v určitých kontextech u příjemců naopak nastavuje představu o jejich důležitosti nebo naopak nedůležitosti.

Obecně platí, že příslušníci některých sociálních skupin mají větší šanci dostat se do zpráv než jiní. Zatímco tito lidé nebo instituce dostávají v médiích prostor vyjadřovat se k různým závažným tématům, která ani nemusejí být předmětem jejich oboru činnosti (například známý zpěvák vyjadřující se růstu HDP), příslušníci některých sociálních skupin mají šanci dostat se do zpráv pouze v souvislosti s negativními tématy a jako zdroje informací jsou využíváni minimálně. Tyto případy se týkají především různých společenských „minorit“ (včetně rodu), jak již bylo prokázáno v řadě studií, ale také běžných a neznámých lidí, „...kteří se zpravidla objevují ve zprávách jen jako protestující, porušující zákon nebo jako oběti.“⁴⁶ Opakujícími se reprezentacemi jsou vytvářeny určité stereotypy vztahující se k těmto konkrétním sociálním skupinám. I výběr aktérů zpráv souvisí tedy s principem stereotypizace a rolí médií v udržování dominantního statu quo, kterým se věnujeme níže.

Oslovování určitých osob nebo institucí jako informačních zdrojů souvisí v první řadě s mírou jejich společenského vlivu, prestiže a moci. Tento předpoklad odpovídá tendenci novinářů spoléhat se při vyhledávání zdrojů především na oficiální či úřední zdroje. Výběr zdrojů informací a mluvčích do zpráv je ovlivňován stejnou hierarchií vlivů jako výběr samotných událostí. „Některé zdroje a instituce jsou prohlášeny za vhodné pro získávání faktů, jiné jsou vynechávány.“⁴⁷ Gans⁴⁸ rozlišil čtyři základní vlastnosti, které by měl mít potenciální zdroj: (1) podnětnost; (2) moc; (3) schopnost dodat vhodné informace a (4) geografická a sociální blízkost k novinářům.

Mediální rutiny se do značné míry projevují také ve výběru informačních zdrojů. Novináři mají tendenci oslovovat nejen sociálně blízké zdroje, ale také osvědčené zdroje, o kterých jsou na základě předchozích zkušeností přesvědčeni, že jim podají důvěryhodné informace, a to především srozumitelnou formou. Významnou roli zde hrají také osobní kontakty konkrétních novinářů. „Náš obraz světa viděný očima médií je často výsledkem nahodilých setkání či neformálních informačních sítí vybudovaných lidmi, kteří v médiích pracují.“⁴⁹ Můžeme se tak ve zpravodajství určitého média setkávat velmi často s názory jednoho konkrétního právníka, politologa či lékaře, který zaručeně splňuje výše zmíněné

⁴⁶ Trampota, T. (2006), s. 80.

⁴⁷ Tuchmanová, G. (1978), s. 13.

⁴⁸ In: Trampota, T. (2006), s. 86.

⁴⁹ McQuail, D. (2002), s. 244.

požadavky. Důležitá je pro média tedy především forma podaných informací. Z hlediska časové tísně média upřednostňují předpřipravená vyjádření, která z jejich strany vyžadují co nejmenší úsilí. To se týká samozřejmě nejen expertních názorů, ale také produktů PR oddělení například ve formě tiskových sdělení, vyjádření státních institucí či tiskových mluvčích, kteří vědí, jakým způsobem podávané informace formulovat. Kromě zaručeného přístupu do zpráv tak mají často možnost výrazně média ovlivňovat při vytváření tzv. „pseudoudálostí“.

Významným aspektem výběru aktérů není jen to, kdo má větší šanci dostat se do zpráv, ale také hierarchie těchto přístupů. „Některé zdroje jsou v obsazích reprezentovány jako důležitější a jiné jako podružné.“⁵⁰ Je důležité, k jakým tématům dostává mluvčí prostor se vyjádřit, kolik prostoru je mu věnováno, v jakém pořadí jsou promluvy seřazeny, případně způsob kladení otázek či úhel záběru kamery nebo fotoaparátu.

⁵⁰ Trampota, T. (2006), s. 81.

2 Zprávy a kultura

V předešlé kapitole jsme se pokusili ukázat, že zpravodajské texty - stejně jako jakékoli jiné texty vznikající v rámci určité kultury - nejsou a nemohou být odrazem vnější sociální skutečnosti, ale naopak se významným způsobem podílejí na jejím vytváření a udržování. Ve zkratce můžeme říci, že konečný zpravodajský text je výsledkem komplikovaných procesů selekce, které probíhají na několika rovinách a jejichž cílem je vybrat určité jevy (události, témata, aktéry) z nekonečné množiny možných, které jsou na základě určitých svých vlastností definovány jako hodné zaznamenání. Vyšli jsme při tom převážně z hierarchického modelu vlivů na obsah mediálních sdělení Shoemakerové a Reese, kteří rozlišili pět základních rovin těchto vlivů.⁵¹

Prvními čtyřmi úrovněmi vlivů, které můžeme shrnout jako vlivy organizační, jsme se zabývali v kapitole Zprávy a konstrukce reality. Tyto selektivní procesy jsme použili především pro osvětlení kritérií, na jejichž základě jsou některé jevy upřednostňovány jako vhodné pro zpracování do zpravodajských textů. S výběrem vhodných jevů však také přímo souvisí skutečnost, že některé jevy naopak zůstávají ve zpravodajství bez povšimnutí, ať už se tak děje záměrně, či na implicitní rovině. Dostáváme se tak k páté rovině vlivů na zpravodajské obsahy, kterou je úroveň ideologická nebo rovina celkového kulturního kontextu, ve kterém jsou texty produkovány a který ovlivňuje na jedné straně proces produkce zpráv, na druhé straně také proces jejich recepce.⁵² Stuart Hall k tomu poznamenává: „Proces produkce pochopitelně nepostrádá svůj ‚diskursivní‘ aspekt: v každém ohledu je určován rovněž významy a idejemi: využívané vědění týkající se rutin produkce, historicky vymezených technických dovedností, profesionálních ideologií, institucionálního vědění, definic a předpokladů, předpokladů vztahujících se k publiku apod. ...“, přestože „témata, zpracování, agendy, události, obsazení, obrazy publika, ‚definice situace‘ čerpají z jiných zdrojů a jiných diskursivních formací v rámci širší sociokulturní a politické struktury, jejíž jsou diferencovanou částí.“⁵³

⁵¹ Na tomto místě je také důležité zmínit, že tyto jednotlivé úrovně vlivů se při vytváření zpravodajských textů neuplatňují lineárně či separovaně, ostré hranice mezi nimi naopak neexistují. Tyto roviny se navzájem různým způsobem prostupují, ovlivňují a vytvářejí celkový kontext, na jehož pozadí zpravodajské texty vznikají.

⁵² Z hlediska kulturních studií tak komunikaci nemůžeme vnímat pouze jako jednoduchý lineární proces, ale naopak jako komplexní strukturu vztahů, která je podle Stuarda Halla vytvářena a udržována prostřednictvím těchto „propojených, nicméně specifických momentů“: produkce, cirkulace, distribuce/konsumpce a reprodukce. Jak produkci textů, tak jejich „čtení“ nemůžeme izolovat od celkového kulturního kontextu, ve kterém jsou produkovány či přijímány. (Stuart Hall, Kódování/dekódování, In: Teorie vědy, ..., s. 42.)

⁵³ Hall, S. (2005), s. 44.

Popsané rozhodovací procesy, co zařadit, či nezařadit do zpravodajství, vycházejí z určitých obecných hodnot a představ novinářů či mediálních organizací (od představ o tom, co je důležité, až po chápání pojmu dobra a zla), které odpovídají obecným hodnotám a normám sdíleným v rámci určité společnosti a které jsou právě díky tomuto sociálnímu sdílení v dané společnosti pojímány jako přirozené. O některých věcech není zkrátka nutné se zmiňovat. Je zcela zřejmé a „přirozené“, že zabít člověka je špatná věc, že policie zastupuje zájmy běžných občanů a také například skutečnost, že uspořádat party na cizí, nepronajaté louce je společensky nepřípustné poškozování cizího majetku. Budeme-li však k sociální realitě přistupovat z pozice sociálního konstruktivismu, jehož základní teze byly rozvedeny v příslušné kapitole, pak bude zřejmé, že všechny tyto chápání situací popsaných výše jsou pouhými interpretacemi a sociálními konstrukcemi, jejichž „přirozenost“ vzniká až v okamžiku jejich sociálního sdílení. Perspektivou různých společností/kultur mohou být tyto situace interpretovány zcela odlišným způsobem. „Přirozenost“ každodenní reality vždy vychází z nějaké konkrétní „definice reality“ platné v rámci dané společnosti - jak na straně producentů textů, tak na straně jejich příjemců - a podle Rolanda Barthes udržované prostřednictvím promluv. Stávající společnost a její definice reality je vždy výsledkem sledu určitých historických událostí, jejichž významy jsou předávány dalším generacím a případně také různou měrou v průběhu vývoje společnosti modifikovány. Skutečnost, ve které žijeme, tedy není přirozená, nýbrž „...skrz naskrz dějinná.“⁵⁴

2.1 Legitimizace institucionálního řádu

Shrneme-li základní teze sociálního konstruktivismu, pak můžeme stručně říci, že „realitu“ a „vědění“ nelze nikdy oddělit. „Přirozená“ a „objektivní“ realita je vždy výtvořem společnosti, institucionálním řádem, který byl postupně ustaven v průběhu historie typizací habitualizovaných činností a jehož „přirozenost“ vyplývá z principu jeho sociálního sdílení. Každodenní realita je tedy vždy pouze jednou z mnoha možných každodenních realit, založená na určitém souboru vědění. Tato realita novým generacím zprostředkovávána jako objektivní řád věcí v procesu socializace. „Instituce jsou ... pojímány tak, jako by měly svou vlastní realitu, realitu, která na jedince působí jako vnější a donucovací skutečnost.“⁵⁵ Tímto způsobem je ve společnosti zajišťována stabilita a především kontinuita.

Předávání a udržování institucionálního řádu je poměrně komplikovaný proces. Nové generace nemohly projít určitou historickou zkušeností, na jejímž základě daný institucionální

⁵⁴ Barthes, R. (2004), s. 8.

⁵⁵ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 61.

řád vznikal, proto v každé společnosti existují určité legitimizační prostředky, které novým generacím svět institucí vysvětlují a ospravedlňují. Funkcí legitimizace je tedy „... učinit již institucionalizované ‚prvoplánové‘ objektivace objektivně dostupnými a subjektivně věrohodnými.“⁵⁶

2.1.1 Vytvoření symbolického světa

Berger a Luckmann upozorňují především na významnou legitimizační funkci jazyka. Již osvojování si slovní zásoby a pojmenovávání věcí v sobě obsahuje základní legitimizace. Jazyk strukturuje realitu a osvojení si určitého pojmenování v sobě vždy zahrnuje také představu o významu pojmenovávané věci a jejím místě v rámci každodenní reality, tedy určité vědění. Další rovinou legitimizací je vytváření teorií, ať už se jedná o nejjednodušší teoretické předpoklady ve formě vysvětlovacích schémat, jakými jsou různá rčení, legendy nebo pohádky, nebo vytváření složitějšího diferencovaného souboru vědění, který vede ke vzniku vědeckých teorií o různých specializovaných oblastech.

Nejvyšší rovinou legitimizace, která dle Bergera a Luckmanna představuje vrcholnou fázi integrace všech oblastí institucionálního řádu, je vytvoření symbolického světa. Symbolický svět tvoří rámec veškeré lidské zkušenosti, tedy i takové zkušenosti, která není součástí každodenní reality (jako může být například realita snu). „Symbolický svět dává řád subjektivnímu chápání životní zkušenosti.“⁵⁷ Zkušenosti z mezních realit mohou být vnímány jako ohrožující a děsivé, pomocí symbolického světa však mohou být uchopeny a uspořádány v rámci významů nadřazené každodenní reality. Toto uchopování se děje právě prostřednictvím jazyka. Jazyk je obrovským skladištěm nahromaděných sociálních významů a zkušeností a ve chvíli, kdy je nějaký jev pojmenován, ztrácí na své děsivé neidentifikovatelnosti. Je uchopen a umístěn v rámci významů každodenní reality. Tímto způsobem je prostřednictvím symbolického světa udržována samozřejmá a rutinní existence společnosti. Hlavní funkcí symbolického světa je tedy dle Bergera a Luckmanna jeho nomická, neboli uspořádávající schopnost, tedy schopnost rozlišit nadřazenou každodenní realitu a s tím související schopnost „zmírňovat strach“.

Ze sociálního hlediska plní symbolické světy svou funkci jako prostředky pro vytyčení hranic sociální reality a definování hierarchie bytí v rámci tohoto sociálního světa (co je lidské). Jako výsledek historických procesů (objektivace, sedimentace a hromadění vědění)

⁵⁶ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 93.

⁵⁷ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 98.

také pomáhají vytvářet povědomí a vztah jedinců k vlastní historii a chápání přítomnosti ve vztahu k minulosti. Z pohledu sociální kontinuity tak život jedince a jeho sociální role, které ve společnosti hraje, získávají svůj smysl. Díky symbolickým světům mohou být tedy uchopeny veškeré lidské zkušenosti a institucionální řád může být „... považován za daný jako smysluplný celek.“⁵⁸

2.1.2 Udržování symbolického světa

Potřeba legitimizovat institucionální řád vzniká ve chvíli, kdy se vyskytnou nějaké problémy při jeho předávání. Někteří jedinci nemusejí být zkrátka ochotni přijmout sociální řád bez výhrad a ptají se po důvodu nebo smyslu existence určitých institucí. Stejným způsobem však může být zpochybňován samotný symbolický svět, proto také on musí být neustále legitimizován a Berger a Luckmann tyto legitimizace označují jako legitimizace druhého stupně. Potřeba vytvoření legitimizací druhého stupně vzniká ve chvíli, kdy si někteří jedinci či skupiny lidí v rámci určité společnosti vytvoří vlastní verzi symbolického světa a začnou prosazovat vlastní alternativní definici reality. Veškeré takové projevy jsou chápány jako ohrožující a nežádoucí. Druhým takovým ohrožením je setkání s jinou společností, která uznává vlastní a zcela odlišný symbolický svět. Pro oficiální - dominantní - definice reality v těchto okamžicích vzniká určitá krize, protože její samozřejmost musí být znovu obhájena, aby si nadále udržela svou platnost.

Legitimizace symbolického světa je velmi komplikovaným procesem a musí být podložena složitými pojmovými aparáty. Ze všech možných pojmových aparátů Berger a Luckmann vydělují mytologii, teologii, filozofii a vědu jako čtyři nejvýznamnější. Mytologie je podle nich „... pojetí reality, které tvrdí, že svět každodenní zkušenosti je proniknut posvátnými silami“⁵⁹, to znamená, že symbolický svět je legitimizován pomocí paralelních příběhů ze světa bohů. Mytologie se podle nich vyznačuje minimální teoretickou propracovaností a představuje nejjednodušší úroveň symbolického světa, narozdíl od teologie, filozofie a vědy, které jsou zjednodušeně řečeno odstupňovány dle míry své teoretické propracovanosti.

⁵⁸ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 105.

⁵⁹ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 110.

2.2 Zprávy jako mytologie

Narozdíl od Bergera a Luckmanna, kteří chápou mytologii jako legitimizaci symbolického světa na té nejjednodušší úrovni, platnou především v tradičních společnostech, Roland Barthes ztotožňuje mytologii s jakoukoli promluvou („...mýtem může být vše“⁶⁰). Kulturní hodnoty existují díky sociální interakci a jsou reprodukovány a udržovány vždy v procesu komunikace prostřednictvím znakových systémů, a to především jazyka. Všechny promluvy produkované v rámci určité kultury tedy můžeme chápat jako prostředky legitimizace symbolického světa. Celá kultura je reprodukována a udržována pomocí příběhů a vyprávění, veškeré promluvy tak plní funkci, která bývá přisuzována tradičním mytologiím.

Barthesův předpoklad, že všechny promluvy (diskursy, řeč) jsou ze své podstaty mytologické, vychází z jeho chápání jazykového znaku - nebo i jakéhokoli jiného neverbálního znaku. Jazykový znak je podle Barthesa vždy součástí celého mytologického systému. Tento vztah je založen na tom, že celý jazykový znak, včetně sdělení, které nese, se stává pouze formou mýtu. Mýtus tak podle tohoto přístupu plní funkci sekundárního sémiologického systému a Barthes jej definuje jako ukradenou řeč, „metajazyk, ..., v němž vypovídáme o tom prvním“⁶¹. To, co v rovině primárního sémiologického systému nazýváme znakem, nazývá Barthes v rovině mytologické (sekundární) signifikací.

Jazyk je vždy pouhou formou mýtu - označujícím mytologického znaku. Smysl jazykového znaku je tedy odsunut, i když ne zcela zrušen, a stává se pouze jakýmsi základem, který je mýtem deformován a odkazuje k významu, který je součástí širokého mytologického systému. „Vztah, který spojuje koncept mýtu se smyslem, je bytostně vztahem deformace.“⁶² Zatímco smysl jazykového znaku je poměrně jednoznačně identifikovatelný, koncept mytologického znaku je značně široký a zamlžený a je postaven na principu asociace. Narozdíl od jazykového znaku, není vztah mytické formy a konceptu nikdy arbitrární, ale je založen na jejich analogii. Tato „... analogie je formě poskytována ze strany dějin“⁶³ a funguje na principu zjednodušování. Podává vždy „chudé obrazy“ s pevným smyslem. Teprve znak společně se svou zakotveností v mýtu se stává signifikací v pravém slova smyslu.

Přestože je vznik mytologického systému dějinnou záležitostí, z pohledu chápání zpravodajství jako odrazu reality, je významná především funkce mýtu deformovat smysl jazykového znaku a „přeměňovat dějiny na přirozenost“. „...Každý sémiologický systém je

⁶⁰ Barthes, R. (2004), s. 107.

⁶¹ Barthes, R. (2004), s. 113.

⁶² Barthes, R. (2004), s. 120.

⁶³ Barthes, R. (2004), s. 125.

systemem hodnot, avšak konzument mýtu pokládá signifikaci za systém faktů...⁶⁴ Mýtus tedy vždy reflektuje historicky nahromaděné vědění a hodnoty platné v dané společnosti, přestože jeho funkcí je tyto hodnoty deformovat - nikoli zastírat - a vyvolávat dojem jejich přirozenosti. Představa zpracování událostí do zpráv podle určitých normativních kritérií, která mají ve výsledném textu zaručit „realističnost“ události, je tedy zcela mylná (je opět pouhým mýtem). Barthes upozorňuje na to, že jazyk je formou, proto „...nemůže být realistický nebo ne-realistický. ... Spisovatelova řeč nemá na starost reprezentovat skutečnost, nýbrž značit ji.“⁶⁵

Zpravodajství se ještě mnohem více než realistická literatura, o které hovoří Barthes, dovolává věrnosti realitě, jeho produkce je však vždy zakotvena v archetypálních, mytologických příbězích. Zpravodajství jako významný produktor příběhů o realitě je naopak významným prostředkem reprodukce a udržování určitých souborů hodnot a idejí, které převažují v dané společnosti a které „... tvoří jakousi konstrukci, která pro její členy ‚drží‘ výklad světa, rozpoznává, co je dobré a co špatné, co má smysl a co nikoliv.“⁶⁶ Zpravodajská produkce vychází z obecné mytologie a převypravováním mýtů tyto mýty znovu upevňuje a potvrzuje jejich platnost. Můžeme ji tedy vnímat jako významný prostředek legitimizace určité společenské definice reality, kterou prezentuje jako objektivní, přirozený stav věcí.

2.3 Zprávy a ideologie

Potřeba legitimizace symbolického světa vyvstává ve chvíli, kdy je stávající definice reality ohrožena buď skupinami jedinců uvnitř společnosti, kteří začnou vyznávat vlastní alternativní verzi reality, nebo střetem se zcela odlišnou kulturou, která funguje v rámci vlastního odlišného symbolického světa. Obě tyto situace ohrožují samotnou podstatu kultury. Představa narušení samozřejmého a rutinního fungování každodenní reality, kde mají všechny jevy svoje místo a pevně daný smysl, je děsivá, proto musí být tento řád znovu vysvětlen a obhájen pomocí legitimizací druhého řádu, které se vyznačují různou mírou své teoretické propracovanosti.

Nutnost obhajoby definice reality však může vycházet i z jiných potřeb než je pouze zajištění smyslu existence určité společnosti. V pluralitní společnosti, ve které žijeme, je přirozeným jevem zdánlivě neproblematická koexistence různorodých definic reality v rámci jednoho symbolického světa, což vychází především z vysoce hodnocené představy tolerance

⁶⁴ Barthes, R. (2004), s. 130.

⁶⁵ Barthes, R. (2004), s. 135.

⁶⁶ Trampota, T. (2006), s. 68.

v rámci demokratické společnosti. Z konfliktologického pohledu na společnost však konkrétní jedinci či skupiny lidí, vyznávající vlastní definice reality, mezi sebou ve společnosti vždy bojují o moc. „Střet alternativních symbolických světů s sebou nese problém moci.“⁶⁷ Kdo má dominantní postavení v definování „přirozenosti“, ten má také moc a všechny výhody z toho vyplývající. „Instituce a symbolické světy jsou legitimizovány žijícími jedinci, kteří mají ve společnosti určité postavení a prosazují určité společenské zájmy.“⁶⁸ Sociální svět a jeho dějiny je tedy dle Bergera a Luckmanna vždy nutné vnímat jako dialektickou jednotu „idealistického“ a „materialistického“.

Ve chvíli, kdy je určitá definice reality vázána na mocenské zájmy, stává se dle Bergera a Luckmanna ideologií. Stuart Hall definuje ideologii jako „... soubor tvrzení a přesvědčení, která produkují vědění a slouží zájmům určitých sociálních skupin nebo tříd.“⁶⁹ Narozdíl od diskursu, který podle Halla plní ve společnosti podobnou funkci, ideologie rozlišuje pravdivá a nepravdivá tvrzení o světě a je založena na víře, že pravdivost či nepravdivost určitých tvrzení je možné rozhodnout na základě reálných událostí. Tyto události jsou však vždy popisovány a konstruovány prostřednictvím jazyka. Proto je to právě jazyk, který v důsledku rozhoduje o tom, co je pravdivé a co nepravdivé, nikoli události samotné.

Ideologie funguje jako nástroj udržení nebo prosazení moci a vlastních zájmů konkrétních sociálních skupin a je tedy do značné míry postavena především na různých represivních opatřeních vůči zástupcům alternativních definic reality. Obhajoba vlastní definice reality může probíhat na rovině teoretické, řekněme v souboji argumentů, nebo může být prosazována silou, což je podle Bergera a Luckmanna obvyklejším postupem. „Kdo má větší klacek, má větší šanci prosadit svou definici reality.“⁷⁰ Ten, kdo disponuje mocí a určuje oficiální definici reality, také přirozeně disponuje lepšími prostředky, jak likvidovat svoje odpůrce. Udržovat svoje výsadní postavení ve společnosti je proto jednodušší, než převzetí tohoto výsadního postavení jinou sociální skupinou, například prostřednictvím revoluce. Minimálně také proto, že „... moc ve společnosti v sobě zahrnuje i moc určovat rozhodující procesy socializace, a proto i moc vytvářet realitu.“⁷¹

Je důležité mít stále na vědomí, že definice reality vychází vždy v první řadě z určitých teoretických předpokladů, tedy hodnot a idejí, kterými jsou mocenské zájmy

⁶⁷ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 109.

⁶⁸ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 127.

⁶⁹ Hall, S. - Gieben, B. (1992), s. 292.

⁷⁰ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 109.

⁷¹ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 119.

zaštiťovány. „O soupeřících definicích reality se tak rozhoduje v rovině střetu společenských zájmů a tento střet je zase ‚převeden‘ do teoretické podoby.“⁷² V první řadě je nutné přesvědčit dostatečné množství lidí o „pravdivosti“ vlastní definice reality, tito lidé potom tvoří tzv. objektivační základnu této definice reality. Čím více lidí přijme danou definici reality za vlastní, tím má skupina lidí, kteří tuto realitu definují, větší šanci získat dominantní postavení v rámci celé společnosti. Jedná se tedy především o soubor hodnot a idejí, které však slouží mocenským zájmům určitých skupin, přičemž hodnoty a ideje stojí až na druhém místě právě za těmito společenskými zájmy. Přesvědčení některých lidí o pravdivosti této jediné definice reality a věrnost určitým ideálům mohou vést dokonce k ochotě těchto lidí za určité ideály i umírat. To vše závisí na konkrétních hodnotách, které tato sociální skupina uznává, a míře přesvědčivosti, s jakou je tato skupina schopna svou vlastní definici reality prosazovat.

Udržování dominantní definice reality ve spojení se společenskou mocí je vždy spojeno s určitým konzervatismem, který se brání jakýmkoli alternativám, které s sebou potenciálně nesou hrozbu změny a vývoje. Přesto pluralitní podstata naší společnosti, která umožňuje souběžnou existenci více definic reality, je právě z tohoto důvodu náchylnější k sociálním změnám. „Pluralismus podporuje jak skepticismus, tak novátorství, a proto ze své podstaty podvrací danou realitu tradičního statu quo.“⁷³

2.3.1 Dominantní a alternativní definice reality

Udržování dominantní definice reality je tedy ve své podstatě založeno na konzervatismu a také v pluralitních společnostech, založených na vzájemné toleranci různorodých definic reality, mají vládnoucí skupiny lidí zájem na udržení vlastního statu quo. Určitá pluralita společnosti je vždy základní podmínkou vzniku ideologií. O ideologii podle Bergera a Luckmanna naopak nemůžeme hovořit v souvislosti s monopolní situací, kterou představuje například středověká křesťanská společnost.

Definice reality jako jednoty idejí a společenských zájmů konkrétních jedinců a skupin se také s alternativními pojetími reality vypořádává dvěma způsoby, které vyvěrají ze dvou různých potřeb: (1) legitimizace symbolického světa pro udržení stability a rutinní existence společnosti; (2) legitimizace symbolického světa pro udržení dominantního postavení konkrétních jedinců či sociální skupiny v rámci společnosti.

⁷² Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 120.

⁷³ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 124 - 125.

Na rovině ideologie - tedy teorie ve službě mocenských zájmů určité sociální skupiny - je s vyznavači alternativních pojetí definice reality nakládáno různými způsoby spíše praktického rázu. Buď jsou fyzicky likvidováni či trestáni, nebo je jejich pojetí reality zahrnuto do samotné tradice, čímž přestává být pro tuto tradici ohrožující a tuto tradici obohacuje. Dalším obvyklým způsobem je vyhrazení určitého speciálního místa pro vyznavače soupeřící definice reality a vytvoření speciálních pravidel, která tvoří jakousi výjimku jen a pouze pro tyto skupiny lidí (například vytvoření židovských ghett v křesťanských městech apod.).

Alternativní definice reality však nejsou ohrožující pouze pro udržení dominantního postavení určité skupiny lidí ve společnosti, ale také pro samotný symbolický svět a samozřejmý řád věcí, který musí být legitimizován pomocí pojmových aparátů, které byly popsány výše.⁷⁴ Existují v podstatě dva základní způsoby, kterými se oficiální definice reality pomocí těchto pojmových aparátů vypořádává buď s alternativními definicemi reality, nebo alternativními symbolickými světy, a těmi jsou terapie a potlačení. Terapie v první řadě, pomocí určitých teoreticky podložených pojmenování, identifikuje jedince uznávající odlišnou definici reality jako deviantní a její funkcí je tyto jedince - opět pomocí určitých pojmů - navrátit zpět do stávajícího symbolického světa. Mnohem komplikovanějším a v kontextu této práce také zajímavějším procesem je potlačení. Zatímco terapie se snaží deviantní jedince integrovat zpět do stávajícího symbolického světa, potlačení je postaveno na jejich vymýcení. Prvním způsobem, kterým se symbolický svět v rámci potlačení vypořádává s „odlišným“, je přiřazení negativního ontologického statusu vyznavačům alternativní definice reality. Jejich definice reality přestává být ohrožující ve chvíli, kdy jsou označeni jako podřadné bytosti. Druhým způsobem je integrace těchto jedinců do stávajícího symbolického světa, při které hraje velmi významnou úlohu jazyk. Ve chvíli, kdy je nějaký jev pojmenován a tedy identifikován, ať už pozitivním, nebo negativním způsobem, stává se součástí symbolického světa. „Tímto způsobem je negace našeho světa nepozorovaně přeměněna ve stvrzení jeho platnosti.“⁷⁵

⁷⁴ I když jsme si stále vědomi, že rovina idejí a rovina mocenských zájmů určitých skupin vytvářejí jakožto ideologie jednotu.

⁷⁵ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 115.

2.3.1.1 My a oni

Negativní vymezení se vůči jakékoli odlišnosti - „těm druhým“ - tedy funguje jako sebezpotvrzení a definování vlastní identity („my“). Svět tak může být jednoduše rozdělen na dvě poloviny: svět náš a svět těch ostatních. Tento princip vychází z konceptu binárních opozic. „Binární opozice“ se zdají být naprostým základem všech lingvistických a symbolických systémů a také základem pro vytváření samotného významu.⁷⁶ Dichotomie my a oni je kromě jiného postavena na zjednodušování a stereotypním vidění světa. „Svět je nejprve rozdělen - v symbolické rovině - na dobro - zlo, my - oni, přitažlivý - odpudivý, civilizovaný - necivilizovaný, Západ - ti ostatní. Všechno ostatní, mnoho rozdílů mezi těmito dvěma polovinami, je vypuštěno, zjednodušeno, to znamená stereotypizováno.“⁷⁷

Binární opozice popsal Roman Jakobson nejprve na poli fonologie a základním předpokladem tohoto konceptu je skutečnost, že kvalitu nějakého prvku můžeme identifikovat až pomocí kvality jeho opozita. „... Význam vždy závisí na vztazích, které existují mezi různými termíny a slovy v rámci významového systému ... víme, co znamená ‚noc‘, protože se liší ode ‚dne‘ - ve skutečnosti však stojí vůči němu v opozici... slova ‚noc‘ a ‚den‘ samy o sobě nemusejí znamenat nic; je to právě rozdíl mezi ‚nocí‘ a ‚dnem‘, co umožňuje těmto slovům nést význam.“⁷⁸ Jako si dítě vytváří představu vlastní identity na základě vymezení se vůči ostatním, stejně tak si kultura vytváří představu vlastní identity opozicí vůči ostatním kulturám, vůči „těm druhým“.

Vyskytnuvší se alternativní definice reality tak nejprve vyvolávají obavy z narušení stávajícího statu quo a vyžadují vytvoření propracovaného legitimizačního aparátu. Jedince, vyznávající alternativní verze reality, se může dominantní skupina buď různým způsobem snažit přimět k přijetí její verze reality (terapie, hrozba likvidace) nebo těmto jedincům v rámci potlačení přisoudit nižší ontologický status (barbaři, pohaní apod.) a tím jejich verzi reality zpochybnit nebo jejich realitu vysvětlit pomocí mytologických příběhů a tím je integrovat do stávajícího symbolického světa.

Z pohledu dichotomie my a oni je zajímavé především přisuzování nižšího ontologického statusu jedincům, kteří uznávají jiné verze reality. „Oni“ - ti druzí - jsou vždy charakterizováni pomocí vlastností, které stojí v opozici vůči vlastnostem charakteristickým pro „my“. Každá kultura považuje sebe samu za přirozenou a vlastní hodnoty považuje

⁷⁶ Hall, S. - Gieben, B. (1992), s. 279.

⁷⁷ Hall, S. - Gieben, B. (1992), s. 308.

⁷⁸ Hall, S. - Gieben, B. (1992), s. 278 - 279.

samozřejmě za ty nejlepší možné. Pokud je někdo definován pomocí určitých vlastností a současně je označen jako dobrý („my“), pak každý, kdo se vyznačuje jinými vlastnostmi nebo stojí proti němu, musí být podle principu binárních opozic špatný („oni“). Na základě principu my-oni tak alternativní definice reality fungují především jako prostředek sebepotvrzení stávající definice reality.

2.3.2 Zprávy jako součást dominantní definice reality

Soubory specifických kulturních hodnot a představ prostupují tvorbu zpravodajských textů na všech rovinách jejich produkce, popsaných v první kapitole. Základem tvorby zpravodajských textů, tak jak byla popsána výše, jsou různé selektivní procesy, které hierarchicky třídí události a jejich aspekty podle určité důležitosti, která je těmto událostem přisouzena. Žádná událost sama o sobě však není nadána žádnými vlastnostmi, které by byly její přirozenou součástí. Tyto vlastnosti jsou jí přisuzovány teprve ze strany novinářů, hierarchie důležitosti jednotlivých vlastností navíc není výsledkem přirozenosti, ale vychází pouze z hodnot a představ sdílených právě v rámci této konkrétní společnosti. Každá promluva je mýtem, je zasazena v širokém mytologickém kontextu, který je výsledkem určitých historických procesů a který je sdílen všemi členy společnosti.

Média jako zprostředkovatelé příběhů z každodenní reality s vysokou mírou vlivu a dosahu jsou vnímána jako významný prostředek udržování dominantní definice reality. Proč tomu tak je, bylo zde již nepřímo popsáno na různých místech, nyní se tedy pokusíme tyto důvody shrnout do několika základních bodů:

- Zprávy jako součást celkového symbolického prostředí společnosti nepodávají pouze informace o vnějších událostech, ale především zprostředkovávají převažující hodnoty, normy chování, představu o důležitosti. Tyto hodnoty a ideje na jednu stranu reprodukuje, na druhou stranu je touto reprodukcí dále upevňují. Každá promluva je mýtem, tedy i zpravodajské texty jsou součástí široké kulturní tradice a konzervují její významy.
- Selektivní procesy probíhající při tvorbě zpravodajských textů vycházejí ze sdílených společenských hodnot. Teprve na základě povahy a hierarchie těchto hodnot novináři třídí události a jejich jednotlivé aspekty podle důležitosti. Pojem důležitosti je tedy sociálně relativní.

- Novináři projevují obecnou tendenci spoléhat se na oficiální a institucionální zdroje. Také události týkající se těchto osob a míst s vysokou společenskou prestiží jsou hodnoceny jako důležitější než jiné. Tímto způsobem média zaprvé reprodukují a tím upevňují názory oficiální definice reality, vyšší frekvencí výběru oficiálních institucí média také zvyšují představu o jejich důležitosti.
- Význam médií jako zdroje informací a socializačního činitele stále vzrůstá. „Pokud jde o hodnoty a ideje, mají média v sekularizované společnosti sklon ‚přebírat‘ vliv, který dříve měli rodiče, náboženství, škola, sourozenci a kamarádi.“⁷⁹ Reprodukci určitých sdílených hodnot a názorů institucí vycházejících z oficiální definice reality, se tak média stávají významným prostředkem udržování stávajícího statu quo.

Ideologická rovina zpravodajství tedy leží v možném provázání mediální organizace s danými mocenskými strukturami a se snahou vytvářet ve společnosti lhostejnost vůči statu quo či souhlas s interpretací společnosti výhodnou pro dominantní vrstvy, minimalizovat pravděpodobnost vzniku myšlenek na sociální změnu a přispívat ke stabilitě a reprodukci stávajícího sociálního řádu.

2.3.3 Texty a ideologie - kódování a dekódování

Realita je tedy vždy sdílena a konstruována jazykem a žádný text nemůže zpodobňovat realitu jako takovou, naopak texty produkované v rámci určité kultury jsou nositeli a konzervanty převažujících hodnot dané společnosti. Autor textu - původce, mluvčí -, jehož identita a hodnoty, které uznává, byly vytvořeny v průběhu socializace a jsou v souladu se sdílenými hodnotami společnosti, ve které žije, vždy promítá do textu své postoje, ať už vědomě či nevědomě. Ve výsledném textu se tak vždy zrcadlí hodnoty a významy celkového kulturního kontextu, ve kterém text vzniká (celkový symbolický svět, mytologický systém dle Barthes), a podle Stuarta Halla je tedy v každém textu přítomna skrytá ideologie.

Na straně diskursivní produkce tedy dochází k tomu, že určité sociální praktiky „nabývají tvaru v podobě symbolických označujících konstituovaných v rámci pravidel jazyka“⁸⁰ - proces kódování. V této formě jsou distribuovány svému příjemci, který musí daný diskurs proměnit zpět na sociální praktiky, to znamená dodat sdělení významy - proces dekódování. Podle Halla má tak diskursivní podoba sdělení v komunikační výměně

⁷⁹ McQuail, D. (2002), s. 88.

⁸⁰ Hall, S. (2005), s. 42.

privilegované postavení, protože nelze ve zprávách sdělovat „událost“ jako takovou, ale pouze její reprezentace - jazykové či vizuální - vytvořené v rámci určitého diskursu. Aby komunikace mohla proběhnout úspěšně musí se produkce textu podřídit také jazykovým pravidlům.

Událost tedy musí být nejprve uspořádána v určitý příběh, aby mohla být v rámci jazykových pravidel přetransformována v text. „Forma ‚sdělení‘ je nutnou ‚jevovou formou‘ události v jejím přechodu od zdroje k příjemci“⁸¹ a tato forma⁸² je zásadním determinujícím činitelem při dekódování sdělení.

Vytváření významu tak do značné míry závisí na příjemci sdělení. Proces dekódování je plnohodnotnou součástí celého komunikačního procesu. Kódování na jedné straně a dekódování na druhé je však ovlivňováno významovými strukturami původce či příjemce sdělení. Zakódované a dekódované významy tak nemusejí být totožné a v rámci komunikačního procesu tak může docházet ke zkreslení či nedorozumění různého stupně. „Stupně symetrie - tedy stupně ‚rozumění‘ a ‚nedorozumění‘ v komunikační výměně - závisejí na stupních symetrie/asymetrie (vztahů ekvivalence) ustavených mezi ‚personifikovanými‘ pozicemi: kódující-producent a dekódující-příjemce.“⁸³ Z hlediska celkového Hallova konceptu však významové struktury, podílející se na procesu kódování i dekódování, nejsou ani zcela individuální, ani nahodilé. Pokud významové struktury příjemce i producenta vycházejí z totožného diskursivního rámce - což se dá předpokládat, pokud sdílejí alespoň společný kód, aby došlo třeba jen k základnímu porozumění textu -, pak je velice pravděpodobné, že příjemce nebude chápat sdělení například ve zcela opačném smyslu než producent.

Hall dále hovoří o tom, že některé kódy v rámci jazyka se zdají být transparentní a „přirozené“, tento fakt však spíše poukazuje na hloubku a habitualizaci užívaných kódů⁸⁴. Míra této habitualizace nevypovídá nic o „přirozenosti“ těchto kódů, ale naopak o maximální dosažené ekvivalenci mezi kódujícím a dekódujícím. Právě v „zastírání existujících praktik kódování“⁸⁵ tak dle Halla spočívá ideologický účinek jazyka. Diskursivní strategie vlastní sebe prezentace médií, ve smyslu vnější signalizace objektivitu a nezávislosti zpravodajství,

⁸¹ Hall, S. (2005), s. 43.

⁸² Tato forma je tedy na jedné straně ovlivňována celkovým sociálním kontextem, na straně druhé je determinována také diskursivními jazykovými pravidly.

⁸³ Hall, S. (2005), s. 46.

⁸⁴ Podobným způsobem vysvětlují Berger a Luckmann vnímání každodenní reality, která - přestože je podle nich sociálně konstruovaná - je vnímána jako objektivní a přirozená.

⁸⁵ Hall, S. (2005), s. 48.

tak nevypovídají nic o absenci ideologie ve zprávách, ale naopak je můžeme chápat pouze jako zastírání praktik kódování.

2.3.3.3 Denotace a konotace

Vztah mezi znakem a „skutečností“, kterou označuje, probíhá ve dvou rovinách. V rovině denotace a konotace. Konotativní význam je význam závislý na kontextu. „Kódy takového řádu zřetelně nastavují vztahy znaku se širším univerzem ideologií v rámci určité společnosti.“⁸⁶ Tyto kódy „vztahují znaky k ‚mapám významů‘, v jejichž rámci je každá kultura klasifikována; a celá škála sociálních významů, praktik a užívání, moci a zájmu je ‚vepsána‘ do takovýchto ‚map sociální reality‘.“⁸⁷

Z jazykovědného hlediska je rovina konotace tzv. pragmatickým faktorem lexikálního významu, to znamená, že v rovině konotace mluvčí zaujímá určitý postoj k pojmenovávané realitě, k promluvové situaci apod. Na základě tohoto pragmatického faktoru získává význam tzv. pragmatické rysy, jako jsou například emotivnost, evaluativnost, určité stylistické rysy apod. Pragmatické rysy bývají k významovému jádru lexikálních jednotek dodávány na základě asociací. Důležitým rysem konotace je její nestálost, neohraničenost a otevřenost vůči individuálním zkušenostem. Konotace mohou být také ovlivněny určitou kulturní tradicí.

U určitých lexikálních jednotek je pragmatický význam pevně zakotvený (např. slovo *huba* oproti slovu *ústa*), většina lexikálních jednotek však svůj pragmatický význam získává až ve vztahu ke kontextu. Některé konotace mohou vznikat na základě asociativního spojení s jiným významem polysémního slova (*ústav*). Ve významových konotacích se může odrazit i význam slova z typického spojení, je v něm implicitně obsažena základě asociace (*mňoukat - kočka*).⁸⁸

2.3.3.1 Preferované čtení

Každý znak je možné v rovině konotace transformovat do více konotativních konfigurací. Mezi těmito konfiguracemi však vládne určitá hierarchie a jednotlivé konotace nelze klást do stejné roviny. „Třídění“ konotací probíhá na základě sociálních, kulturních a politických hodnot dané kultury a tyto hodnoty pak vytvářejí dominantní kulturní řád. Tento dominantní řád je základem celkového kontextu produkce textů a ovlivňuje jak producenta

⁸⁶ Hall, S. (2005), s. 50.

⁸⁷ Hall, S. (2005), s. 50.

⁸⁸ Karlík, P. a kol. (2003), s. 76.

sdělení při strukturování určité události do textu, tak příjemce sdělení při dekódování významů tohoto sdělení.

Tento princip Hall nazývá jako preferované čtení a znamená to v podstatě upřednostňování určitých významů (v rovině konotace) před jinými na základě určitého ideologického řádu, což tento dominantní diskurs neustále potvrzuje a udržuje tak kontinuitu a stabilitu společnosti. „Domény ‚preferovaných významů‘ mají do sebe vepsány celý sociální řád v podobě významů, praktik a přesvědčení:...”⁸⁹

Nelze tedy říci, že by dekódování textu - respektive vytváření jeho konotativního významu - probíhalo na individuální rovině. Úspěšné dekódování - tedy porozumění textu - je samozřejmě závislé na míře kulturní ekvivalence mezi kódujícím a dekódujícím, jak bylo uvedeno výše. Není však zcela otevřené a libovolné a řídí se určitými signály, přítomnými v textu - dominantními významy. „Pokud dekódování nejsou zcela scestná, bude kódování ve výsledku vytvářet některá z omezení a parametrů, v jejichž rámci se jednotlivá dekódování budou pohybovat.”⁹⁰ Toto porozumění však není dané a „přirozené“, nýbrž konstruované.

2.3.3.2 Jazyková diskursivní pravidla

„Produkce a na ni navazující institucionální a sociální vztahy se musí podřizovat jazykovým diskursivním pravidlům, aby produkt mohl být realizován.”⁹¹

Každý autor textu je limitován hranicemi jazyka, který používá jako kód. „...Jazyk se vůči mně projevuje jako donucovací prostředek. Jazyk mě totiž nutí přijmout jeho vzorce.”⁹² Každý autor má k dispozici pouze omezený repertoár výrazových prostředků, syntaktických vazeb atd. Pole jeho možností je tedy omezené, ale ne dané pevně. Každý autor se může na pevně vymezeném poli vlastního jazyka pohybovat do značné míry svobodně, to znamená může pro každé své vyjádření volit jednu z více možností, například z paradigmatu synonymických výrazů pro označení jednoho denotátu atd. Touto individuální volbou může i do takového textu jako je zpráva projektovat svoje určité postoje či názory. Je například rozdíl, použije-li autor textu pro označení účastníků CzechTeku (tedy jednoho stejného denotátu) výraz „mimozemšťané“, nebo výraz „tanečníci“. Mnohoznačnost většiny slov, jejich konotace, však na druhou stranu znemožňují autorovi textu realizovat svoje intence takovým způsobem, jakým zamýšlí. Dekódování významu textu totiž vždy do značné míry

⁸⁹ Hall, S. (2005), s. 51.

⁹⁰ Hall, S. (2005), s. 53.

⁹¹ Hall, S. (2005), s. 45.

⁹² Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 42.

závisí na jeho příjemci, také on je součástí komunikačního procesu a důležitým činitelem při vytváření významu textu. Jeho osobní životní zkušenost může určitým výrazům dodávat individuální konotace, třeba i opačného významu.

3 Mediální obraz technoparty CzechTek

3.1 Co je to CzechTek

Jaká je podstata technoparty CzechTek bylo již částečně naznačeno v úvodu této práce. Akce s názvem CzechTek je v současnosti již minulostí, navazuje na ni však řada dalších akcí podobného typu. CzechTek byl specifickým typem hudebního festivalu, který probíhal pravidelně na přelomu července a srpna v letech 1994 až 2006. Návštěvníky této akce spojovala nejen záliba v hudebním stylu techno/tekno, ale také sympatie k určitým hodnotám, ze kterých tato akce vycházela. Typickým rysem této akce - a také zcela dominantním rysem, kterým se zabývala média - byla v první řadě ilegality, to znamená absence jakýchkoli povolení úřadů, většinou včetně nájemní smlouvy majitele pozemku, na kterém akce probíhala. Dalším typickým rysem bylo utajení místa konání akce a s tím související způsob organizace. CzechTek neměl nikdy jasně identifikovatelného organizátora.⁹³ Informace o konání akce byly sdíleny přes internet nebo pomocí telefonů, tedy téměř výhradně osobní cestou. Celá akce byla také naprosto nezisková a přístup na ni byl zcela volný.

Z principů pořádání CzechTeku, které byly pro většinovou společnost nepřijatelné, také vždy vyvěraly problémy, které se staly téměř přirozenou součástí akce. S neziskovostí a neorganizovaností akce souvisela například absence zajištění jakékoli organizace, pořádku, hygienických podmínek apod. Neohlášenost akce a obsazení nepronajatých pozemků pak vyvolávaly odpor místních obyvatel. Akce tak byla pravidelně monitorována policií, případně bylo proti ní s různou intenzitou zasahováno. Všechna tato témata také pravidelně plnila zpravodajské rubriky všech médií. Čím se však média nezabývala téměř vůbec byl samotný smysl pořádání této akce.

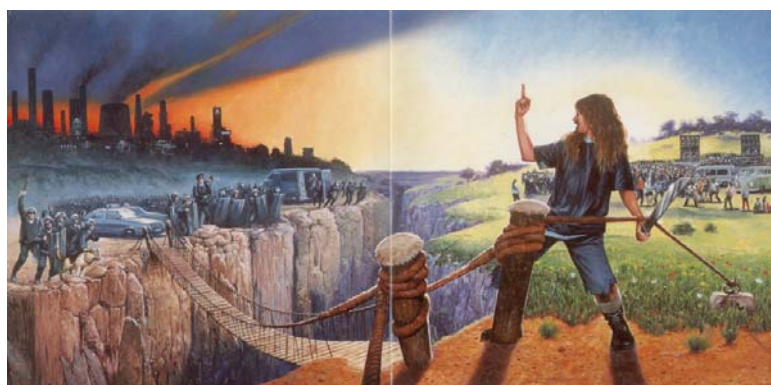
Účastníci CzechTeku a dalších podobných akcí - nebo alespoň skupina lidí, z jejichž iniciativy jsou tyto akce pořádány - se hlásí k určitým hodnotám. Při četbě jakýchkoli zdrojů informací o CzechTeku nebo free parties obecně, jejichž původcem bývá zpravidla nějaký „insider“⁹⁴, je jako základní poslání pořádání nelegálních free parties nejčastěji zmiňována opozice vůči mainstreamu a společenskému establishmentu. Základní duch free parties je podle těchto názorů postaven na „... kritice majoritní společnosti a úniku z jejich ústředních

93 „ze samotné podstaty DIY (pozn. Do-It-Yourself) kultury prostě není a nebylo nikdy zadního organizátora“ (<http://czechtek.freetekno.org/>)

⁹⁴ Ve významu člověka, který se ztotožňuje s principy a hodnotami určité skupiny.

hodnot (kontrola, komerce, odcizení, atd.)⁹⁵. Lidé, kteří se hlásí k těmto principům, sami sebe často vnímají jako součást určité alternativní kultury či subkultury, se kterou se identifikují. Této „subkultuře“ bývají přiřčena určitá pravidla chování a hodnoty, které bývají zpravidla vnímány jako stěžejní. Hudební produkce - techno/tekno - na free parties je tak z tohoto pohledu chápána jako podružná a jako hlavní poslání nelegálních party bývá označováno spíše vyjádření určitého společenského, nebo chceme-li politického, postoje. O této skutečnosti se však běžný konzument médií nemá šanci nic dozvědět. Pro hrubou představu o kořenech a hodnotách CzechTeku jsme zařadili následující kapitolu.

3.1.1 DIY kultura - punk nové generace⁹⁶

Obrázek 1: Future - "you may stop the party, but can't stop the future"⁹⁷

„Zásady Do It Yourself

1. Tohle bude ohromné – to si uvědom. Nechej si narůst křídla, abys mohl létat.
2. Naslouchej novým lidem.
3. Sdílej zodpovědnost s druhými.
4. Sobectví znič v samém zárodku – nedopusť žádné boje o moc.
5. Komunikace brání nedorozumění – proto mluv s druhými.
6. Pokud se tu necítíš dobře, předej svou práci jinému a jdi pryč!
7. Nikdy se nesměj těm vypaseným sviním nahoře.⁹⁸

Účastníci free parties nebo jejich iniciátoři se většinou hlásí k tzv. DIY kultuře (Do It Yourself Culture). Základem této kultury jsou principy ničím neomezené seberealizace, která především není provozována za účelem získání peněz. Aby mohly být určité aktivity provozovány zdarma, nesmí také vyžadovat žádné náklady. Proto jsou k aktivitám v rámci DIY kultury využívány například neobydlené domy, opuštěné továrny apod., jednoduše místa, kde není třeba platit nájem. Z pohledu většinové společnosti je však toto chování jednoznačně interpretováno jako porušování zákona a poškozování cizího majetku.

Je třeba zdůraznit, že pořádání free parties a další projevy DIY kultury nejsou pouze českou záležitostí, ba spíše naopak. Základy DIY kultury jsou poměrně hluboké a do českého kontextu byly spíše importovány ze zahraničí. Kořeny DIY kultury jsou nejčastěji spatřovány

⁹⁵ shm8@centrum.cz, Freetekno a CzechTek 2005, s. 10

⁹⁶ V této podkapitole vycházím především z internetových zdrojů a z článku Udělejte to zkrátka sami! Arnošta Nováka (Novák, A. - 2006).

⁹⁷ zdroj: <http://czechtek.freetekno.org/> (citováno 15.6.2008).

⁹⁸ Z knihy Nicholase Sounderse Extáze a techno scéna, In: Novák, A. (2006).

v punkovém hnutí, vznikajícím na přelomu 70. a 80. let. Odpor k hodnotám masové společnosti, konvencím, hudební skupiny, jejichž hudebníci neovládají hru na svoje nástroje, zkrátka „každý může dělat, co chce“. Základní podmínkou této seberealizace v rámci DIY kultury je však především zůstat mimo oficiální kulturu nebo v opozici vůči ní. S tím také souvisí rozdíl mezi styly techno a tekno. Zatímco jako techno bývá v současnosti označována tzv. klubová scéna, tedy v podstatě odpadlíci, kteří se vydali na komerční dráhu, pro styl, který zůstal věrný své nekomerčnosti, bývá kvůli lepší identifikaci používán výraz tekno. Výrazy tedy neoznačují různé hudební styly, ale spíše určitý postoj.

DIY kultura je poměrně široký pojem, pod který bývají zařazována různá hnutí či projevy. Nejčastějším projevem DIY kultury bývají squatterská hnutí, která také úzce souvisejí s pořádáním CzechTeku (první předchůdce CzechTeku se konal v roce 1994 v pražském squattu Ladronka). Pod tento zastřešující pojem bývají řazeny také tzv. street parties a antiglobalizační hnutí, u kterých však jde primárně o formu politického protestu proti určitým kapitalistickým hodnotám. „Street parties spojily antikapitalistickou politiku *přímé akce* s tvořivou zábavou, uměním a muzikou, smíchaly protest s karnevalem (ostatně Pařížská komuna nebo povstání v Paříži v roce 1968 byly také směsí revolučního poselství a karnevalu), aby lidé mohli oslavit dočasné osvobození od zavedeného řádu, spontánní a jepičí „pirátskou utopii“, aby odmítli strnulé hierarchie, privilegia, normy a zákazy.“⁹⁹

3.2 CzechTek 2005

Jako základní východisko analýzy konstrukce mediálního obrazu technoparty CzechTek jsme zvolili ročník 2005. Důvody pro volbu právě tohoto ročníku byl naznačeny již v úvodu této práce. Mediální obraz tohoto ročníku vystoupil z řady stereotypně zobrazovaných předešlých ročníků, což bylo způsobeno především tvrdým policejním zásahem proti této akci. Nepřiměřenost zásahu vyvolala nejen odpor samotných účastníků a jejich sympatizantů, ale také části veřejnosti a politiků především tehdejší opoziční strany ODS. Hlavním důvodem pro analýzu tohoto ročníku však byl zejména předpoklad, že dosavadní stereotypní zobrazování akce se po policejním zásahu v roce 2005 radikálně proměnilo. Celá situace se značně zkomplikovala, především vlivem objevujících se důkazů o policejní brutalitě a také sympatizujícími výroky různých vlivných osobností, a média byla nucena opustit předem nastavený stereotypní rámec interpretace události.

⁹⁹ Novák, A. (2006).

Na úvod se tedy pokusím shrnout základní fakta ohledně ročníku CzechTeku 2005. V noci z **pátku 29.7. na sobotu 30.7. 2005** se začali sjíždět účastníci CzechTeku na louku poblíž Mlýnce u Tachova, která se nachází v těsné blízkosti dálnice D5 vedoucí z Prahy na Rozvadov. Policie se již od počátku snažila konání očekávané akce zabránit, proto zablokovala sjezd z dálnice, aby tak znemožnila účastníkům akce dostat se na louku. V důsledku toho se u sjezdu z dálnice postupně vytvořila kolona aut, která bránila průjezdnosti dálnice. Organizátoři akce se sice prokázali legální smlouvou o pronájmu pozemku, na kterém se měl CzechTek konat, policie však nadále blokovala příjezdovou cestu s argumentem, že se jedná o soukromou cestu, kterou již organizátoři pronajatou neměli. Právě oprávněnost policie blokovat tuto cestu se stalo později zdrojem řady sporů, v níž jedna strana tvrdila, že se jednalo o cestu veřejnou, tedy přístupnou pro kohokoli, zatímco druhá strana ji označovala za soukromou. Policie se následně snažila uvolnit ucpanou dálnici, k prvním střetům mezi účastníky CzechTeku a policie tedy došlo v podstatě ještě před začátkem akce.

V sobotu 30.7. 2005 v brzkých ranních hodinách účastníci prolomili policejní zátarasy na jedné z příjezdových cest a začali se sjíždět na louku, další účastníci přicházeli na louku lesem z druhé strany. V průběhu soboty byli na místo povoláni policisté z celé republiky a v odpoledních hodinách vyzvali účastníky k opuštění prostoru. Jako důvod bylo uváděno obsazení také dalších pozemků, které nebyly součástí nájemní smlouvy o pozemku. Organizátoři se však proti tomuto argumentu bránili tím, že obsazení dalších pozemků bylo způsobeno policejními zátarasy na příjezdové cestě. Zhruba půl hodiny po výzvě k opuštění prostoru byl zahájen policejní zásah. Po osmé hodině večer byl postup policistů zopakován. Výsledkem střetu policie a účastníků CzechTeku bylo postupné rozpuštění akce v průběhu **neděle 31.7. 2005**, ale také devastace všech pozemků a řada zraněných na obou stranách.

Tvrdý postup policie vyvolal velkou vlnu nevole na mnoha stranách a v **pondělí 1.8. 2005** se začaly konat protestní akce proti policejnímu zásahu nejprve v Praze, později také v dalších českých městech, dokonce i v zahraničí. V první fázi ihned po zásahu zde zřejmě velkou roli sehrál výrok tehdejšího prezidenta Václava Klause, který v pondělí 1.8.2005 označil policejní zásah jako „nešťastný“: *„Ta situace je nešťastná,“ prohlásil prezident Václav Klaus s tím, že „zvláště u nás, kde zásah policejních těžkooděnců proti mladým lidem automaticky vyvolává velmi nedobré reminiscence z minulosti, je taková událost zlá.“*¹⁰⁰ Již v prvních dnech po zásahu tak byla použita analogie k českému historickému kontextu (policejní zásah proti mladým lidem - rok 68, 89, represe komunistického režimu apod.), která

¹⁰⁰ Policie zasáhla: 100 raněných. In: MF Dnes, 1.8.2005, A/1.

byla v souvislosti s CzechTekem později nadále s velkou oblibou používána. Odsouzení zásahu prezidentem republiky chápeme jako první důležitý mezník ve vnímání celé události. Poprvé totiž někdo vnesl do diskuse o CzechTeku možnost zpochybnění policejního zásahu, což se v předešlých ročnících nikdy nestalo. Tento „někdo“ byl navíc oficiálním zdrojem s nejvyšší možnou společenskou prestiží, samotný prezident republiky.

Postupem času začaly být zveřejňovány podrobnosti ohledně policejního zásahu a důkazy o policejní brutalitě (soukromá videa, fotografie, svědectví zúčastněných). Byla tak nastartována nepřehledná diskuse účastníků party a jejich obhájců na jedné straně a vlády jako zaštit'ovatelů policie na straně druhé. Do této diskuse se kromě především právních expertů a samotných zúčastněných (policistů i účastníků) začala zapojovat celá řada dalších osobností, od politiků různých politických stran, ochránců lidských práv, přes významné osobnosti (např. Václav Havel), až po celebrity, jako jsou například Lucie Bílá nebo Karel Gott. Policejní zásah proti CzechTeku se stal tématem číslo jedna a každý si na něj vytvářel vyhraněný názor. Jako další důležitý mezník tedy chápeme středu **3.8. 2005**, kdy do diskuse o CzechTeku vstoupil bývalý prezident a všeobecně uznávaná autorita Václav Havel.

Jiří Paroubek, který se stal téměř ikonou policejního zásahu proti CzechTeku v roce 2005, byl v době zásahu na dovolené a k události se vyjadřoval ze zahraničí. Spíše pod tlakem novinářů se vrátil ze své dovolené předčasně a 3.8. 2005 navštívil místo, kde se celá událost odehrála. Na místě na něj však čekala řada místních obyvatel, kteří proti policejnímu zásahu „paradoxně“ protestovali.¹⁰¹ Ve čtvrtek 4.8. 2005 se několik účastníků CzechTeku vrací na louku, aby uklidili nepořádek po celé události.

5.8. 2005 vstupují do diskuse o CzechTeku další známé osobnosti i veřejní činitelé (Otakar Motejl, Stanislav Penc, Michal Kocáb, Petr Kratochvíl, Lucie Bílá, Kamil Střihavka). Také Jaromír Nohavica zveřejňuje svou novou píseň *Už zase bijou děti*, věnovanou policejnímu zásahu proti CzechTeku. Na mimořádném zasedání senátu byl také policejní zásah odsouzen 36 ze 70 senátorů. Policejní zásah proti CzechTeku se postupně dostává zcela do politické roviny a zájem médií o téma výrazně klesá. Soudní tahanice kolem CzechTeku 2005 probíhaly v podstatě až do roku 2008.

Především kvůli proměně reprezentace CzechTeku v médiích v roce 2005, která ovlivnila také budoucí zpravodajství o CzechTeku nebo podobných akcích, jsme si vybrali pro naši analýzu zpravodajství právě o tomto ročníku. S odsouzením policejního zásahu předpokládáme také proměnu způsobu zobrazování účastníků CzechTeku i akce samotné.

¹⁰¹ Protesty místních proti policejnímu zásahu, nikoli proti CzechTeku, se zdají být paradoxní v kontextu stereotypního zobrazování CzechTeku do tohoto ročníku jako akce ohrožující především místní občany.

3.3 Metoda a výběr vzorku

Základním východiskem výzkumu se stala kvantitativní obsahová analýza. Kvantitativní data by však nepostačovala pro naplnění cílů výzkumu, ty vyžadovaly spíše kvalitativní přístup k analýze textů. Zvolili jsme proto smíšenou metodu. Kvantitativní data, nashromážděná pomocí obsahové analýzy, jsme použili jako východisko pro kvalitativní zhodnocení dat, přičemž jsme vyšli především ze sémiotické analýzy. Během kvalitativní analýzy jsme se kromě interpretace kvantitativních dat zaměřili především na konotativní rovinu některých znaků, přičemž hlavním cílem bylo najít určité společné rysy, kterými se vyznačují znaky používané pro označení účastníků CzechTeku nebo akce samotné.

Zaměřili jsme se především na obrazovou složku zpravodajství, která u zpravodajství o CzechTeku tvořila velmi výrazný podíl, dále také na repertoár výrazů, které byly pro označení účastníků i celé akce voleny. Za významný aspekt konstruování významu nepovažujeme pouze povahu znaků samotných, ale také jejich celkový kontext. Postihnout všechny možné vztahy znaků v rámci jediného textu, natož pak v rámci více textů je prakticky nemožné. Proto jsme pro určité opakující se jevy vybrali na základě určitého subjektivního rozhodnutí vzorky, které jsme považovali za reprezentativní. Vycházeli jsme přitom ze základního předpokladu, že kvalita je pro nás významnější než kvantita. To znamená, že určité označení nebo zobrazení, přestože se ve sledovaném období může vyskytnout třeba i pouze jedenkrát, může mít výrazný dopad pro konstruování celkového významu, co se týče určité své kvality. Například pouze v jednom příspěvku jsou ve sledovaném období účastníci CzechTeku označeni jako „*mimozemšťané*“. Kvantitativně má toto označení pouze marginální význam, ve vztahu k zařazení tohoto vysoce hodnotícího výrazu do zpravodajského textu, celkovému kontextu článku a dalších přítomných znaků, například fotografie u příspěvku, se však domníváme, že má toto označení vysokou vypovídací hodnotu apod.

3.3.1 Jaká média?

Vzhledem k velmi obecnému tématu celého výzkumu - vnímání alternativních postojů dominantní ideologií společnosti - jsme se v první řadě rozhodli zkoumat seriózní celostátní média jako hlasatele dominantního názoru ve společnosti, podporujícího stávající status quo. Vzhledem k technickým a časovým možnostem jsme se rozhodli pro omezení výzkumu pouze na deník MF Dnes jako zástupce seriózního tisku v ČR. Volba právě tohoto deníku vyplynula

ze dvou skutečností: (1) dle ročenky Unie vydavatelů¹⁰² byla MF Dnes v letech 2004 a 2005 nejčtenějším seriózním deníkem těsně za bulvárním deníkem Blesk, tento výsledek má navíc dlouhodobý charakter; (2) deník MF Dnes sama sebe označuje jako „největší seriózní noviny v ČR“¹⁰³ a je obecně považován za konzervativní deník spíše pravicového zaměření.

Existuje tedy předpoklad, že MF Dnes jako konzervativní seriózní deník reprezentuje hodnoty a názory oficiálního statu quo. Vzhledem k nejvyšší čtenosti deníku také předpokládáme, že může mít MF Dnes potenciálně vysoký vliv na interpretaci určitých událostí. Nejde nám tedy o to prokázat určitý názor konkrétně MF Dnes, ale o obecný postoj konzervativních médií k událostem, které nějakým způsobem vybočují z „normality“ v rámci určité společnosti a MF Dnes jsme z výše uvedených důvodů zvolili jako reprezentanta těchto médií.

3.3.2 Vymezení vzorku

Celá tato práce směřuje k rovině společenských hodnot a idejí a způsoby, jakými jsou tyto hodnoty a ideje ve společnosti udržovány a jakou roli v tomto procesu hrají média. Předpokladem je, že neexistuje text, který by zpodobňoval realitu jako takovou, aniž by se v něm explicitně nebo implicitně neprojevoval celkový kulturní kontext. Ani zpravodajské texty, které se na první pohled (především díky vnějším - formálním znakům) snaží prezentovat jako „objektivní“ či „vyvážené“ se nemohou vyhnout prezentování určitého úhlu pohledu. Při analýze jsme se tedy zaměřili výhradně na zpravodajství, a to zpravodajství domácí.¹⁰⁴

Ve sledovaném období obsahovala MF Dnes tyto rubriky: (a) titulní strana (Obsahuje zprávy z různých vnitřních rubrik, které redakce považuje za nejdůležitější zprávy dne.); (b) UDÁLOSTI A POLITIKA Česká republika - Evropská unie (Nachází se buďto na druhé straně, nebo zcela chybí. Zabývá se převážně událostmi zasahujícími do domácí politiky nebo událostmi s celospolečenským dopadem. V případě zcela výjimečných událostí z domácí politiky (ve sledovaném období např. jmenování nové vlády) může být rozšířena ještě o stranu 3.); (c) TÉMA DNES, respektive UDÁLOST DNE (Ve většině případů se jedná o tematickou stranu, která ve více příspěvcích rozvíjí téma hlavní zprávy dne, tedy první zprávy titulní strany. Téma Dnes zabírá zpravidla buď celou stranu 3, nebo může zcela chybět. V některých případech tvoří Téma Dnes menší celek než jednu stranu, v takových případech bývá tato rubrika zařazena v rámci rubriky Z domova.); (d) Z DOMOVA (Rubrika Z Domova zabírá různý počet stran vždy na konci zpravodajské části vydání před publicistickou rubrikou Názory. Zpravidla se jedná o 4. až 6. stranu. Rubrika Z Domova je věnována spíše domácím společenským a občanským tématům mimo politiku, jako jsou různé nehody, kriminalita, featurové zprávy. Kromě těchto témat se rubrika zaměřuje také na zajímavé události z regionů.); (e) NÁZORY (Rubrika Názory je prostorem pro publicistiku a dopisy čtenářů.); (f) ROZHOVOR (Celostránkový rozhovor s významnou osobností o aktuálním tématu, zpravidla se zařazuje do sobotního čísla za rubriku Názory); (g) ZE SVĚTA (Zahraniční zpravodajství, které většinou ukončuje sešit A vydání.)

¹⁰² zdroj: <http://www.rocenkaunievydavatelu.cz/2006/index.php?akce=ctenost&tg=1>

¹⁰³ <http://www.rocenkaunievydavatelu.cz/2006/index.php?fulltext=mlad%E1+fronta+dnes&=Hledej>

¹⁰⁴ Technoparty CzechTek považujeme za událost s národním dosahem.

V dalších sešitech jednotlivých vydání se vyskytují tematicky specializované rubriky, které se bývají součástí vydání každý den (Ekonomika, regionální příloha, Kultura a Sport). Kromě těchto rubrik obsahuje MF Dnes ještě další rubriky, které jsou většinou řazeny do vydání pouze v konkrétní den v týdnu (Zdraví a životní styl, Věda nebo Kavárna, víkendová příloha, Peníze, Vzdělání, Auto-moto, Dům a byt nebo Zaměstnání), případně speciální rubrika věnující se významnému aktuálnímu tématu (ve sledovaném období se jedná například o rubriku Fotbal - podzim 2005).

Z aktuálních rubrik MF Dnes jsme do analýzy zahrnuli pouze rubriky, které se primárně týkaly domácího zpravodajství, tedy titulní stranu a rubriky Události a politika a Z domova. Nezabýváme se tedy ani regionálními přílohami, ani specializovanými rubrikami. Vzhledem k tomu, že technoparty CzechTek je ve své podstatě hudební festival, bylo by možné uvažovat ještě o rubrice Kultura, v této rubrice se však ve sledovaném období nevyskytla žádná zmínka o této akci, proto jsme ji do analýzy nezahrnuli. Ještě je důležité zmínit se o rubrice Téma DNES. Tuto rubriku jsme z analýzy vyloučili, protože její zahrnutí by především v kvantitativní části analýzy značně zkreslilo její výsledky. Téma DNES je jistě významným ukazatelem, které téma považuje médium v daný den za nejdůležitější. Ve chvíli, kdy je však nějaké téma zvoleno jako Téma DNES, musí být příspěvky na toto téma zaplněna celá strana (to znamená velký počet příspěvků na toto téma) na úkor všech ostatních příspěvků na jiná témata. Domníváme se proto, že poměr příspěvků by neměl požadovanou vypovídací hodnotu. Pokud Téma DNES nezabírá celou stranu a je zařazeno v rubrice Z Domova, jeho příspěvky do analýzy zahrnujeme. Směrodatné je zde pro nás to, že v takovém okamžiku se musí redakce rozhodovat, kolik prostoru Tématu DNES z rubriky Z Domova bude věnovat. Prostor, který zabírají, proto podle nás vypovídá o představě redakce o významu daného tématu.

Na základě předběžné analýzy zpravodajství o CzechTeku z roku 2005 jsme došli k názoru, že perspektiva do té doby stereotypně zobrazované akce, spojované převážně s negativními tématy, se v tomto roce proměnila a účastníci akce začali být zobrazováni spíše jako oběti policejního zákroku. Původním záměrem bylo zkoumat konstruování obrazu před a po zásahu policie v rámci zpravodajství z roku 2005. Časové období vzorku jsme si vymezili od 28.7. 2005, kdy se v deníku MF Dnes objevil první článek o blížícím se CzechTeku, do 6.8. 2005, kdy MF Dnes zveřejnila celkové shrnutí akce ve speciální foto příloze. Po tomto datu také v souvislosti s CzechTekem začala výrazně převažovat pouze politická témata a zájem o téma výrazně klesal. Před zásahem policie však o CzechTeku vyšlo příliš málo příspěvků (pouze 2 příspěvky z celkových 37 příspěvků o CzechTeku publikovaných ve sledovaném období v roce 2005), takže nebylo možné učinit relevantní srovnání konstrukce obrazu před a po zásahu policie v roce 2005, což je našim primárním záměrem. Proto byl

vzorek rozšířen o stejné časové období předešlého roku, to znamená jeden den před začátkem akce a dalších osm následujících dní. V roce 2004 došlo k jednodennímu posunu u začátku akce, jedná se tedy o data 29.7. 2004 až 7.8. 2004. Jako výchozí bod jsme si tedy určili začátek celé akce, omezení vzorku bylo stanoveno podle zpravodajství v roce 2005. Kvůli časovému posunu v začátku akce nepoužíváme při srovnávání průběhu určitých jevů data, ale pro lepší přehlednost označení den 1 až den 9.

3.5 Výzkumný soubor

Ve sledovaném období jsme identifikovali a analyzovali celkem 51 příspěvků o CzechTeku¹⁰⁵ z celkového počtu 379 příspěvků publikovaných ve sledovaných rubrikách¹⁰⁶, z toho 14 příspěvků bylo ve sledovaném období publikováno v roce 2004 a 37 příspěvků v roce 2005.

Tabulka 1: Počet příspěvků o CzechTeku a jejich podíl na celkovém počtu zpravodajských příspěvků ve sledovaných rubrikách v roce 2004 a 2005.

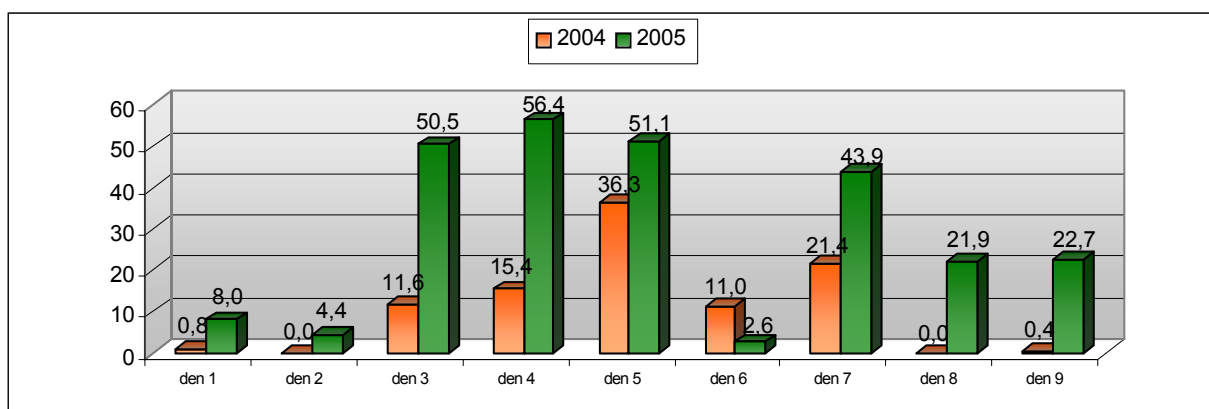
	2004	2005
Počet všech příspěvků ve sledovaných rubrikách celkem	201	178
Počet příspěvků o CzechTeku celkem	14	37
Plocha všech příspěvků ve sledovaných rubrikách (cm ²)	23043,2	22098,8
Plocha všech příspěvků o CzechTeku (cm ²)	1972,6	6576,9
Průměrná plocha jednoho příspěvku o CzechTeku (cm ²)	140,9	179,8
Podíl všech příspěvků o CzechTeku a všech příspěvků na sledovaných stranách (% plochy)	8,6	29,8

¹⁰⁵ Jako příspěvek jsme chápali jakýkoli celek zpravodajského textu, fotografií, obrázků, grafů, většinou zastřešený jedním titulkem, také soubory jedné a více samostatných fotografií či grafů s popiskem, které se nevztahují k žádnému konkrétnímu textu a nejsou zastřešené jednotlivým titulkem, ale vztahují se k totožné události. Jako příspěvek o CzechTeku jsme chápali příspěvek, který CzechTek rozvádí jako hlavní nebo vedlejší téma (tzn. zpravidla zmínění CzechTeku v titulku, podtitulku, perexu, mezititulcích nebo v obrazové části příspěvku).

¹⁰⁶ Jak bylo již uvedeno výše, sledovali jsme pouze domácí zpravodajství na titulní straně a ve vnitřních rubrikách Události a politika a Z domova, a to pouze relevantní příspěvky podle předem nastavených kritérií. To znamená všechny příspěvky v rubrikách Události a politika a Z domova, s vyloučením plochy pro reklamu a rozhovorů (rozhovory jsme z analýzy vyloučili proto, že naším cílem bylo zkoumat implicitní významovou rovinu autorských redakčních textů, ne tedy subjektivní vyjádření konkrétních osob, přestože jsme si vědomi, že také rozhovor otištěný v novinách je výsledkem celé řady selektivních procesů ze strany redakce). Co se týče titulní strany, příspěvky jsme identifikovali jako domácí zpravodajství zprvu podle toho, k jakým vnitřním rubrikám odkazovaly, zadrhé podle místa dění (pouze Česká republika). Do celkového počtu a plochy všech příspěvků tedy nebyly zahrnuty příspěvky odkazující k jiným než sledovaným zpravodajským rubrikám, publicistice a reklamní plochy.

V tabulce 1 vidíme, že v roce 2005 bylo tématu CzechTeku věnováno mnohem více prostoru než v roce 2004, přestože plocha všech zpravodajských příspěvků ve sledovaném období je téměř shodná. Také průměrná plocha jednoho příspěvku o CzechTeku je v roce 2005 o něco vyšší než v roce 2004. Je tedy zřejmé, že zatímco v roce 2004 bylo téma CzechTeku ve zpravodajství MF Dnes považováno za zcela marginální (zabíralo pouze 8,6% plochy všech zpravodajských příspěvků), v roce 2005 byla tomuto tématu věnována téměř celá třetina domácího zpravodajství (29,8% plochy všech zpravodajských příspěvků).

Graf 1: Prostor věnovaný příspěvkům o CzechTeku v rámci všech sledovaných rubrik (% plochy) - srovnání 2004 a 2005, po jednotlivých dnech.

V grafu 1, který zachycuje vývoj zájmu o téma (v % celkové plochy) po jednotlivých dnech v průběhu sledovaného období také vidíme, že v roce 2004 byl zájem o CzechTek velmi krátkodobý a týkal se v podstatě pouze jeho průběhu a ukončení policíí (tedy jeden den po počátku akce - den 3 - až jeden den po jejím ukončení policíí - den 7). V roce 2005 byl naopak zájem o CzechTek intenzivnější a kontinuálnější (výrazný propad zájmu o téma šestý den v roce 2005 je způsobeno vypuštěním rubriky Téma DNES z analýzy, v tomto dni bylo Téma DNES věnováno právě CzechTeku). Narozdíl od roku 2004 také vidíme, že v roce 2005 byl - zřejmě vlivem předešlého problematického ročníku - zájem o CzechTek vyšší ihned od začátku. Zatímco v roce 2004 se MF Dnes začala více akcí zabývat teprve až v jejím průběhu.

Velký prostor ve zpravodajství o CzechTeku věnovala MF Dnes hlavně fotografiím. Celkem jsme ve sledovaném období identifikovali 32 fotografií.

Tabulka 2: Počet fotografií a jejich celkový podíl ve zpravodajských příspěvcích o CzechTeku v roce 2004 a 2005.

	2004	2005
Celkový počet fotografií	11	25
Průměrný podíl fotografie na jednom příspěvku (% plochy)	33,3	26,5
Poměr příspěvků o CzechTeku, doprovázených fotografií (% z celkového počtu příspěvků)	71,4	54,1
Průměrná plocha jedné fotografie (cm ²)	66,3	73,2
Podíl fotografií, tvořících samostatný příspěvek¹⁰⁷ (% z celkového počtu fotografií)	18,2	8
Podíl celkové plochy fotografií na celkové ploše příspěvků o CzechTeku (% plochy)	41,7	40,7

V obou ročnících MF Dnes věnovala ve sledovaném období okolo 40% plochy všech příspěvků o CzechTeku obrazovému zpravodajství. Vyskytovaly se také příspěvky představované pouze fotografií s popiskem či titulkem, oblíbené byly také různé speciální fotostrany, sestávající pouze z fotografií (tyto strany však do analýzy nezahrnujeme). CzechTek tedy můžeme považovat z pohledu MF Dnes za fotograficky velmi atraktivní téma. Také z tohoto důvodu jsme v kvalitativní části naší analýzy přikládali velký důraz právě na analýzu fotografií. Podíl obrazu na zpravodajství o CzechTeku je v roce 2005 o něco nižší než v roce 2004, což můžeme přisoudit větší komplikovanosti situace, která vyžaduje potenciálně více slov.

3.6 Plocha, tematická agenda a umístění v rubrikách

3.6.1 Medializace CzechTeku

Vysokou medializaci policejního zásahu proti CzechTeku v roce 2005 a všech problémů s tím souvisejících (příspěvky zabírají téměř 30% plochy celého domácího zpravodajství) tedy považujeme za jednoznačný důkaz vysoké atraktivity tohoto tématu. Předpokládáme tedy, že události roku 2005 pravděpodobně naplňovaly více zpravodajských hodnot než události roku 2004, a to především co se týče negativity a vztažení událostí k elitním osobám, jako jsou vládní představitelé, politici, prezident a známé osobnosti.

Jsme si také stále vědomi, že na vysoké medializaci se významným dílem podílí také období, ve kterém se CzechTek pravidelně odehrává, a to je polovina prázdnin, kdy média

¹⁰⁷ Samostatná fotografie s popiskem, nebo fotografie s titulkem, případně podtitulkem.

obecně trpí nedostatkem atraktivních událostí. Jako důkaz tohoto tvrzení chápeme především skutečnost, že v okamžiku, kdy se ve sledovaném období objeví jiné závažné téma, téma CzechTeku je ihned umístěno na méně významné pozice. Takovými událostmi je například pohřeb Pavla Dostála v roce 2005, výbuch bomby v centru Prahy v roce 2004 nebo pád letadla letícího z Kypru do Prahy taktéž v roce 2004. V ostatních případech bývají témata, se kterými CzechTek „bojuje“ o prostor, málo atraktivní, jako například dovolená poslanců, velké horko a další mediální „evergreeny“ letního období. Zpravodajské rubriky je zkrátka nutné něčím vyplnit. Gaye Tuchmanová v této souvislosti uvádí na první pohled absurdní situaci, kdy by se zpravodajská rubrika omezila na oznámení, že „se dnes nic zajímavého nestalo“, tato situace je značně nereálná a zpravodajské rubriky mají vždy přesně vymezený prostor, který musí zaplnit. „...Události musí přinášet všechna zpravodajská média, i kdyby měly být pouze vycpávkami mezi reklamami, které jim přinášejí peníze.“¹⁰⁸ Vysokou medializací, která byla zřejmě částečně ovlivněna aspekty zmíněnými výše, však akce z pohledu příjemců sdělení získává na významu.

Předpokládáme také, že vzhledem k vysoké medializaci je CzechTek součástí zpravodajské sítě MF Dnes. Díky pravidelnému pořádání akce vždy na přelomu července a srpna, předpokládanému střetu účastníků s policií, případně očekávání jiných negativních excesů různého druhu (výtržnosti, problémy s hlukem a hygienou, distribuce drog apod.) je CzechTek potenciálně „jistým zdrojem“ událostí, které naplňují řadu zpravodajských hodnot a všechny tyto negativní události mají vyšší pravděpodobnost dostat se tím pádem do zpráv, než když se odehrají na jiné akci, například rockovém festivalu. V podstatě neexistuje mnoho zásadních rozdílů mezi například rockovým festivalem v Trutnově a technoparty CzechTek. Na obou akcích jsou drogy, alkohol, hudba, hluk atd. Zásadní rozdíl tak vidíme zaprvé v tom, že rozdíl od rockového festivalu zprávy o CzechTeku nebyly ani jednou zařazeny do rubriky Kultura, zadruhé zařazení zpráv o CzechTeku do zpravodajských rubrik ovlivňuje také tematizaci¹⁰⁹ vybraných aspektů celé akce, tedy společenských (drogy, hluk, hygiena, problémy s místními občany) v rubrice Z domova a politických (policejní zásah, vyjádření politiků) v rubrice Události a politika na úkor například témat o programu a smyslu celé akce. Vzhledem k opakování určitých dílčích událostí v rámci akce je tato událost pro média vyhovující také v požadavku po jednoznačnosti události a možnosti jejího rychlého zpracování.

¹⁰⁸ Tuchmanová, G. (1978), s. 17.

¹⁰⁹ Tematizací rozumíme proces, při kterém je určitý dílčí aspekt zvolen jako hlavní téma příspěvku.

3.6.2 Tematická agenda

U příspěvků v obou ročnících jsme definovali 19 hlavních tematických okruhů¹¹⁰, kterými se zabývají, a kromě jejich vzájemného poměru v jednotlivých ročnících nás zajímalo především jejich umístění v rámci jednotlivých sledovaných rubrik. Vycházíme totiž z předpokladu, že jednotlivé rubriky se neodlišují pouze tematickým zaměřením, ale také důležitostmi. Nejvíce nás samozřejmě zajímalo, jaké hlavní tematické okruhy se dostaly na titulní stranu. Co se týče dalších sledovaných rubrik, v rubrice Události a politika bývají umístěny příspěvky zabývající se převážně závažnými politickými a celostátními tématy, nebo alespoň předpokládáme, že je za takové považuje redakce a případně i příjemci sdělení. Naopak rubrika Z domova je věnována spíše „lehčím“ lokálním tématům. Převážně zde najdeme zprávy z regionů nebo černou kroniku. Předpokládáme tedy, že umístění článku v určité rubrice zaprvé nastavuje celkový interpretační rámec události, zadruhé signalizuje důležitost dané události a také ovlivňuje její tematizaci. Zařazením do určité rubriky tak předpokládáme určitou stereotypizaci události. Novináři mají „...tendenci třídit stejné příběhy stále stejným způsobem.“¹¹¹ Zařazení zprávy do určité rubriky je určeno předem a zprávy v dané rubrice vykazují shodné způsoby zpracování. Může tak docházet ke zkreslení události v souvislosti s předvídáním jejího průběhu.

V tabulce 3 vidíme zaprvé mnohem chudší tematickou agendu v roce 2004 oproti roku 2005, zadruhé témata v roce 2004 se týkají bezprostředně průběhu akce a policejního zásahu, zatímco v roce 2005 se témata věnují mnohem širšímu kontextu celé akce a kromě samotných zúčastněných zde vystupuje celá řada osob (politiků, známých osobností, expertů apod.). V roce 2004 je také mnohem více prostoru věnováno místním občanům (celkem 28,6% příspěvků v roce 2004 oproti 5,4% příspěvků v roce 2005). Vyvozujeme z toho zaprvé značné zjednodušování celé události v roce 2004, zadruhé se domníváme, že v roce 2004 byl CzechTek chápán spíše jako lokální problém místních obyvatel (přestože i tehdy akci ukončila policie), zatímco v roce 2005 se MF Dnes věnovala mnohem širšímu kontextu celé akce a pojímala ji jako celospolečenský problém s politickým dosahem.

¹¹⁰ Jako hlavní téma článku jsme určili téma zmíněné v titulku, nadtitulku a podtitulku, případně perexu příspěvku. Pro určení hlavního tématu jsme také přihlíželi k námětu doprovodné fotografie a hlavních aktérů konkrétního zpravodajského příspěvku.

¹¹¹ Tuchmanová, G. (1978), s. 47.

Tabulka 3: Hlavní tematické okruhy příspěvků o CzechTeku a jejich podíl v rámci všech příspěvků o CzechTeku (%)

Tematický okruh	Charakteristika	2004	2005
Věcné informace o akci	informace o času a místě konání, charakteru a průběhu CzechTeku	14,3	2,7
Místní protestují proti CzechTeku	protesty, případně boj místních proti CzechTeku	14,3	2,7
Policie versus CzechTek	policejní zásah, kontroly apod.	28,6	24,3
Místní si stěžují na nečinnost policie	stížnosti, trestní oznámení	14,3	0
Falešný mluvčí Lukáš Kohout		14,3	0
Drogy na CzechTeku		7,1	0
Experti se vyjadřují k zásahu	oprávněnost zásahu, vyjádření právníků apod.	0	2,7
Běžní občané doplácí na problémy kolem CzechTeku	například ucpaná dálnice v roce 2005	0	2,7
Následky střetu	hmotné škody, zranění, náklady	0	5,4
Politická zodpovědnost za zásah	policie jako nástroj vlády, žádání demise ministra a premiéra apod.	0	5,4
Politici se vyjadřují k zásahu	politická jednání o zásahu, názory politiků všech politických stran, senátorů	0	13,5
Demonstrace proti zásahu	pouliční protesty veřejnosti, účastníků	0	13,5
Příběhy zúčastněných	většinou zranění policisté a účastníci, human interest story	0	5,4
Průzkumy veřejného mínění	názory veřejnosti na zásah	0	5,4
Znamé osobnosti a CzechTek	znamé osobnosti vstupují do diskuse o CzechTeku ¹¹²	0	5,4
Místní protestují proti zákroku policie		0	2,7
Budoucí řešení situace	anticipace budoucích událostí a plány na její řešení	0	2,7
Technoparty v zahraničí	srovnání se situací v zahraničí	0	2,7
Ostatní	ucha, samostatné titulky apod., u kterých není možné jednoznačně určit hlavní téma	7,1	2,7
Celkem		100	100

V obou ročnících však jednoznačně převažují příspěvky o střetu účastníků a policie: 28,6% všech příspěvků o CzechTeku v roce 2004 a 24,3% všech příspěvků o CzechTeku v roce 2005. Je tedy zřejmé, že přímý střet s policií s dalšími možnými následky (zranění, škody na majetku) je zaprvé považován za významné téma, zadruhé za téma velmi atraktivní. Takové události jsou vždy zaručeným zdrojem zajímavých informací. Policejní zásah je pro MF Dnes důležitý už jen tím, že se týká společensky významné instituce (policie, potažmo vláda a politici), ať už je prezentován jako zastupování občanských zájmů (v roce 2004), nebo jako narušování občanských zájmů (v roce 2005). Zobrazováním CzechTeku jako archetypálního boje se navíc zabýváme níže v příslušné kapitole.

Policejní zásah je tedy v roce 2004 zastoupen nejvýrazněji, ostatním tématům je věnován zhruba stejný prostor (asi 14% všech příspěvků o CzechTeku). Ročník 2005 se kromě šíře témat, kterými se MF Dnes zabývá, vyznačuje také větší hierarchií jednotlivých témat. Co se týče zastoupení jednotlivých příspěvků, jako 3 nejvýznamnější témata, kterým

¹¹² Do této kategorie jsme zařadili také bývalého prezidenta republiky Václava Havla.

MF Dnes věnuje výrazně více prostoru oproti ostatním tématům, můžeme identifikovat: 1. policejní zásah (24,3%), 2. Vyjádření politiků k policejnímu zásahu (13,5%) a 3. Demonstrace proti policejnímu zásahu (13,5%). Tato hierarchie odpovídá především tendenci novinářů upřednostňovat oficiální a společensky významné aktéry nebo zdroje informací. Samotným účastníkům CzechTeku nebo jejich vyjádření není věnován téměř žádný prostor. V roce 2004 vůbec žádný a v roce 2005 se do zpráv dostávají téměř výhradně jako svědci nebo oběti policejního zásahu. Podobná princip se týká také běžných občanů. Politika a výroky politiků stojí v důležitosti na prvním místě. Podle výzkumu Gaye Tuchmanové je zprávám přidělována důležitost také podle množství lidí, kterých se týká. MF Dnes tedy zřejmě předpokládá, že politické záležitosti zajímají více čtenářů než záležitosti týkající se běžných občanů. V roce 2004 je také jistě zajímavá tematizace drog v samostatném článku,¹¹³ otištěném zcela na závěr celého zpravodajství o CzechTeku. Vyznění události je tak podle nás nastaveno jednoznačně negativně. V roce 2005 se již články tohoto typu neobjevují.

3.6.3 Umístění příspěvků v rámci rubrik

S tematickou agendou také úzce souvisí umístění zpráv v rámci jednotlivých rubrik. Jak je patrné z Tabulky 4, v roce 2004 byly všechny příspěvky o CzechTeku zařazeny do rubriky Z domova (64,3% všech příspěvků), případně na titulní stranu (35,7%). Do rubriky Události a politika nebyly příspěvky o CzechTeku ve sledovaném období zařazeny ani jednou (0%). V roce 2005 sice také převažovalo umístění v rubrice Z domova (46% všech příspěvků), vyskytuje se však také umístění v rubrice Události a politika (27%). Poměrně vysoké procento všech příspěvků (35,7% v roce 2004 a 27% v roce 2005) bylo umístěno na titulní stranu, což konvenuje také s vysokou medializací tématu.

Tabulka 4: Umístění příspěvků o CzechTeku v jednotlivých rubrikách ve sledovaném období (v % z celkového počtu příspěvků)

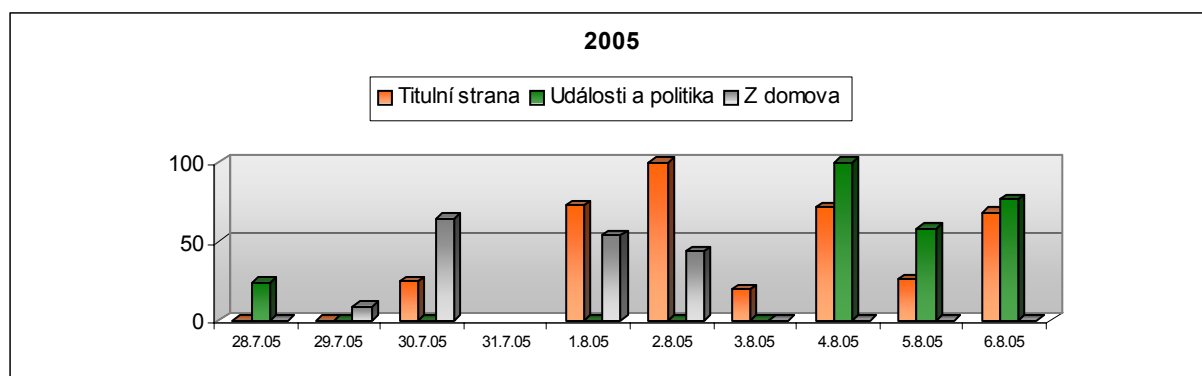
		2004				2005	
titulní strana	Události a politika	Z domova	Celkem	titulní strana	Události a politika	Z domova	Celkem
35,7	0	64,3	100	27	27	46	100

Zajímavým aspektem je však především průběh vývoje témat v roce 2005 a s tím související přesun příspěvků o CzechTeku z rubriky Z domova do rubriky Události a politika (v první polovině sledovaného období byly příspěvky řazeny téměř výhradně do rubriky Z domova). Tato skutečnost souvisí v první řadě s tím, že se k tématu začali vyjadřovat politici

¹¹³ Na technoparty byly drogy, In: MF Dnes, 5.8.2004, A/5.

všech politických stran a další společensky významné osoby a také začala být řešena politická odpovědnost za policejní zásah. Také se domníváme se, že rubrika Události a politika se obecně zabývá závažnějšími tématy, proto přesun příspěvků do této rubriky může ovlivňovat také celkové vnímání závažnosti události. Nebo může současně signalizovat, že skutečně závažné jsou v první řadě politické aspekty události, což odpovídá představě o médiích jako prostředku strukturování společenské hierarchie a udržování stávajícího sociálního řádu. Událost je zařazena do významnější rubriky až ve chvíli, kdy se stává záležitostí politiky.

Graf 2: Prostor v rámci jednotlivých rubrik (% z celkové plochy všech příspěvků v rubrice) - CzechTek 2005

Umístění příspěvků v rámci jednotlivých rubrik nás zajímalo především ve vztahu k hlavním tématickým okruhům příspěvků. Předpokládali jsme, že v rubrice Z domova se bude MF Dnes zabývat spíše „lehčími“ tématy, jako je akce samotná a její dopad na život obyčejných lidí, úklid po akci, drogy atd., zatímco v rubrice Události a politika jsme předpokládali spojitost akce s politikou - politikou, právními záležitostmi apod.

Zajímavé je v této souvislosti umístění první zprávy o blížícím se CzechTeku v roce 2005¹¹⁴ (tedy ještě před policejním zásahem) na velmi významné pozici v rámci rubriky Události a politika. Již od počátku je tedy v roce 2005 nastavena odlišná interpretace události jako závažnějšího celospolečenského problému. Domníváme se, že rozhodnutí o umístění tohoto příspěvku do rubriky Události a politika, mohlo být ovlivněno problémy, které se vyskytly na předešlém ročníku 2004. Na základě problematického ročníku 2004, mohlo být k CzechTeku přistupováno s určitými předpoklady a očekáváním určitých událostí. Vysoká medializace události v roce 2005 proto mohla být ovlivněna také tímto aspektem. Této skutečnosti by napovídalo například i zmínění policie již v titulku této zprávy, která zdaleka předcházela blížící se akci. Předpokládáme, že střet účastníků s policií byl tedy v roce 2005 očekávaný a anticipovaný již od samého počátku.

V rubrice Události a politika se v roce 2004 neobjevily příspěvky o CzechTeku ani jednou. Celé zpravodajství - jak vidíme v tabulce 3 - se soustředilo především na problémy místních obyvatel (protesty místních proti akci, hluk, drogy, nepronajaté pozemky apod.),

¹¹⁴ Na technoparty se sjíždějí davy, policie zatím vyčkává, In: MF Dnes, 28.7.2005, A/2.

kritiku policie za nečinnost a následný policejní zásah. Poměrně velká část příspěvků (35,7%) byla umístěna na titulní stranu. Příspěvkům na titulní straně jednoznačně dominovalo téma Policie versus CzechTek (60% všech příspěvků umístěných na titulní straně). 20% příspěvků na titulní straně bylo také reprezentováno tématem Místní si stěžují na nečinnost policie. V rubrice Z domova byly naopak nejčastějšími tématy dvě témata, a to Místní protestují proti CzechTeku (28,6%) a Věcné informace o akci (28,6%). Za nejvýznamnější téma - téma umístěné na titulní straně - můžeme tedy považovat téma policejního zásahu proti akci. Reprezentací policejního zásahu jako nejvýznamnějšího aspektu celé události tedy MF Dnes opět potvrzuje význam policie samotné, v kontextu předešlé kritiky policie za nečinnost také tímto způsobem stvrzuje nutnost zásahu a poukazuje na význam znovuoobnovení řádu. Zdůraznění policejního zásahu také významně zjednodušuje pohled na celý CzechTek. Jako nejvýraznější atribut celé akce je tak stanoven právě střet s policií, což v sobě implicitně obsahuje také porušování zákona (policie by přece nezasahovala, pokud by nedošlo k porušování zákona). Místní obyvatelé se na titulní stranu dostali pouze jednou, a to opět v souvislosti s policií. Domníváme se tedy, že přítomnost policie - oficiální instituce - a znovunastolení společenského řádu, který policie reprezentuje, hraje v MF Dnes významnou roli pro zařazení události na významnější pozici.

V roce 2005 byla situace poněkud komplikovanější, především vlivem širšího okruhu témat, kterými se MF Dnes v souvislosti s CzechTekem zabývala, a také proměnou perspektivy v průběhu vývoje události. Jak již bylo uvedeno výše, tematická agenda a s tím i umístění příspěvků v jednotlivých rubrikách se postupně proměnilo. Ve chvíli, kdy se k akci začali vyslovovat politici a známé osobnosti, se příspěvky o CzechTeku „přestěhovaly“ z rubriky Z domova do rubriky Události a politika (od 4.8. 2005). Souvislost vidíme především ve vystoupení Václava Havla proti policejnímu zásahu. Tematické zaměření v rubrice Z domova je v roce 2005 velmi různorodé, zatímco na počátku zde byly opět řazeny příspěvky o problémech místních obyvatel (5,9%), po policejním zásahu byly vystřídány příspěvky o střetu policie a účastníků CzechTeku (29,4%), příspěvcích o demonstracích proti zásahu, vyjádření politiků apod. Od 4.8. 2005 se zpravodajství o CzechTeku „definitivně stěhuje“ do rubriky Události a politika a současně se začínají tematizovat výhradně politické aspekty akce (nejvýraznější podíl má téma Politici se vyjadřují k zásahu - 20%). Na titulní stranu se v roce 2005 dostala tato témata (v pořadí podle výše svého podílu): 1. Policie versus CzechTek (40%), 2. a 3. Politici se vyjadřují k zásahu (20%) a Demontrace proti zásahu (20%), 4. a 5. Příběhy zúčastněných (10%) a Znamé osobnosti a CzechTek (20%). Nejvýznamnějším tématem byl celkově stejně jako v roce 2004 policejní zásah, velké množství příspěvků o

CzechTeku se však objevilo v prvních dnech o události (30.7. - 1.8. 2005), následně bylo toto téma na titulní straně vystřídáno především tématem demonstrací.

U obou ročníků je tedy nejvýznamnějším tématem téma policie a jejího zákroku proti účastníkům CzechTeku. Zatímco v roce 2004 byla v souvislosti s policií nejčastěji kritizována její pasivita a nečinnost, v roce 2005 byla policie naopak kritizována za nepřiměřenost svého zákroku. Do zpravodajství byly zařazovány výroky celé řady odpůrců zákroku, což se v roce 2004 nedělo, byla tak nastavena možnost o zákroku vůbec pochybovat. Mezi zpochybňovatele zákroku navíc patřili takové osobnosti jako Václav Havel, Svát'a Karásek, Michal Kocáb a další společensky významné osobnosti.

Domníváme se tedy, že v roce 2004 byl CzechTek prezentován jako společenský problém, který se týká především místních obyvatel. Problematika CzechTeku byla značně zjednodušena a zpravodajství se omezilo na dílčí negativní témata spojená většinou s porušováním zákona. Významným tématem argumentace proti CzechTeku bylo zdůrazňování ochrany soukromého vlastnictví a poškozování soukromého majetku, což podle Denise McQuaila odpovídá „...hodnotám vlastním západní společnosti.“¹¹⁵ Zásah policie jako zástupce občanských zájmů byl proto prezentován jako samozřejmé obnovení pořádku.

V roce 2005, společně s posunem příspěvků v rámci rubrik, se posunula také tematizace události od společenských a regionálních témat (drogy, hluk, protesty místních,...) k především politickým tématům (problém zodpovědnosti za policejní zásah, názory opozičních politiků apod.). Problematika ilegality CzechTeku tak ustupuje do pozadí a celá událost se stává spíše politickou záležitostí. Například ve zprávách, jejichž titulek pojednává o protestech proti zásahu, se o těchto protestech v podstatě nemluví. Řeší se zde především debaty politiků. CzechTek jakoby přestal být společenským problémem, společenským problémem se stává policejní zásah proti mladým lidem. Najednou už se nejedná o technaře, ale mladé lidi, „naše děti“, tanečníky, zmlácené policií. Hlavním tématem se stává adekvátnost policejního zásahu tohoto typu. Nejde už ani tak o zásah proti CzechTeku, ale spíše o otázku, zda-li má policie vůbec právo zasáhnout takovým způsobem v podstatě proti čemukoli.

¹¹⁵ McQuail, D. (2002), s. 242.

3.8 Fotografie

Nedílnou součástí zpravodajství v tisku jsou také fotografie. Přestože v tisku zabírají zpravidla menší prostor než texty (slova), při dekódování významu sdělení příjemci hrají fotografie zásadní roli. „Čtení“ obrazů nevyžaduje takové úsilí jako „čtení“ textů, proto jsou fotografie zpravidla prvním - často i jediným - vnímaným obsahem. Význam, který vytvářejí, není „svázán“ slovy, a tak jejich zdánlivá ikoničnost vyvolává dojem realističnosti. Proto mají klíčový význam pro dekódování významu celého sdělení. Jsou „důvěryhodnější“ a vytvářejí primární interpretační rámec celého sdělení. Často se také v tisku setkáme s případy, kdy fotografie zcela mění význam sdělení v textové části. Například pokud zobrazuje přesný opak toho, co je v textu.¹¹⁶ Je tedy důležité si uvědomit, že ani fotografii nelze pro její vysokou míru ikoničnosti vnímat jako zpodobnění reality a že svého skutečného významu nabývá až ve vztahu ke kontextu, do kterého je zasazena. Fotografie tak bývají nejbohatším zdrojem pro dekódování implicitního hodnocení události.

Jak bylo řečeno, fotografie tím, že ikonicky zobrazují určité jevy, vyvolávají dojem realističnosti. Vyjádření „určité jevy“ však již poukazuje k problematičnosti tohoto tvrzení. „Naturalismus a ‚realismus‘ - údajná věrnost reprezentované věci či představě - je výsledkem, efektem jisté specifické artikulace ve vztahu k ‚reálnému‘. Je to výsledek určité diskusivní praxe.“¹¹⁷ Obrazový znak je sice méně arbitrární než znak lingvistický (obsahuje některé ze skutečných vlastností zobrazovaného objektu), ani fotografie - stejně jako jakýkoli text¹¹⁸ - však nejsou odrazem reality, ale její pouhou konstrukcí, která je formována podobným způsobem jako je tomu u psaných textů.

V první rovině dochází ke zkreslení samotným autorem fotografie, kterým je často někdo jiný než autor celého příspěvku. Fotograf v terénu si zprvu vybírá pouze určité jevy z množství událostí, které je potenciálně možné zachytit¹¹⁹. Z hlediska atraktivity si tak fotograf většinou vybírá zajímavé okamžiky spíše než okamžiky, které mají nějakou obecnější vypovídací hodnotu (pokud je vůbec možné o něčem takovém hovořit). Dalším důležitým aspektem je také fotografův výběr, co všechno do fotografie zahrnout, tedy volba celku, polocelku, polodetailu či detailu. Tímto způsobem může fotograf klást důraz na určitou dílčí

¹¹⁶ V tomto smyslu je například velmi oblíbené zařadit fotografii spícího poslance k textu o projednávání zákona v Poslanecké sněmovně apod.

¹¹⁷ Hall, S. (2005), s. 48.

¹¹⁸ Text chápány ve smyslu jakéhokoli znaku, který je nositelem určitého významu.

¹¹⁹ Budeme-li pokračovat v příkladu se spícím poslancem, pak i kdyby všichni ostatní poslanci v danou chvíli tvrdě pracovali, z vybraného záběru se to nedozvíme.

událost či rys, a tak zvyšovat její důležitost nebo vztáhnout význam této dílčí události na akci jako celek. Již přímo na místě tedy vzniká určitá předinterpretace celé události.

Konečný výběr fotografie však podléhá dalším procesům v rámci mediální organizace tak, jak to bylo popsáno výše. Autor - nebo chceme-li mediální organizace jako celek - si vybírá z velkého množství fotografií, které má k dané události k dispozici, a tento výběr je zcela klíčovým pro vytvoření celkového vyznění sdělení. Kromě organizačních či ideologických vlivů je pro výběr fotografie významná také její technická kvalita.

Důležitou funkci u novinářské fotografie plní také její titulek a popis, které podle Barthes sdělení ukotvují a redukuje mnohost nesených významů. Jednoduše řečeno říkají svému vnimateli, co má na fotografii vidět a jak to má interpretovat.

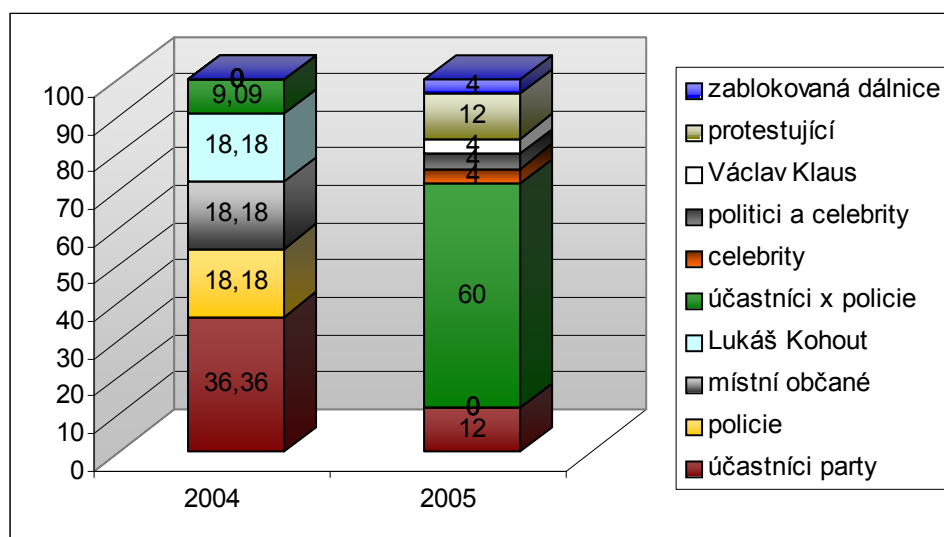
3.8.1 Témata fotografií

Základní údaje o fotografiích jsme uvedli v kapitole Výzkumný soubor. Fotografie jsme se v první řadě rozhodli rozdělit podle základních témat, která zobrazují. Na základě této analýzy, jejíž výsledky jsou shrnuty v Tabulce 5, jsme došli k zajímavému závěru. V roce 2004 bylo nejvíce fotografií věnováno zobrazení samotných účastníků CzechTeku (36,36% všech fotografií), zatímco v roce 2005 jednoznačně převažovaly fotografie zachycující konfrontaci policie a účastníků party (60% všech fotografií). Přestože také v roce 2004 zasahovali proti CzechTeku policisté, fotografie zachycující jejich střet s účastníky CzechTeku se nevyskytují téměř vůbec. Fotografie navíc poměrně často zachycují místní obyvatele (18,18%) a policii samotnou (18,18%). V roce 2005 se tento typ fotografií se nevyskytuje vůbec. Toto tematické rozložení fotografií odpovídá také celkovému tematickému zaměření jednotlivých příspěvků v obou ročnících, tedy zobrazování CzechTeku jako společenského problému v roce 2004 a koncentraci především na policejní zásah v roce 2005.

Tabulka 5: Témata fotografií o CzechTeku (absolutní četnost a % z celkového počtu fotografií)

TÉMATA	2004		2005	
	četnost	%	četnost	%
účastníci party	4	36,36	3	12
policie	2	18,18	0	0
místní občané	2	18,18	0	0
Lukáš Kohout ¹²⁰	2	18,18	0	0
účastníci x policie	1	9,09	15	60
celebrity	0	0	1	4
politiky a celebrity	0	0	1	4
Václav Klaus	0	0	1	4
protestující	0	0	3	12
zablokovaná dálnice	0	0	1	4
CELKEM	11	100%	25	100%

graf 3: Poměr rozložení témat fotografií - 2004 a 2005, srovnání (% z celkového počtu fotografií)

3.8.2 Účastníci CzechTeku a policie v konfrontaci

V roce 2004 se vyskytla jediná fotografie zachycující současně účastníky a policii. Na této fotografii navíc nejsou obě zúčastněné strany v přímé konfrontaci (fyzické). Popisek fotografie však upozorňuje na verbální agresivitu účastnice CZTK. Naopak v roce 2005 tvořily fotografie zobrazující střet účastníků CzechTeku a policie převážnou většinu fotografií (60% ze všech fotografií).

¹²⁰ V případě portrétních fotografií, zobrazujících jednoznačně identifikovanou osobu, je jako téma fotografie chápána tato osoba, ne obecná kategorie.

Tabulka 6: Účastníci CzechTeku a policie v konfrontaci - agresivita a pasivita - CzechTek 2005

Datum	Početní převaha			Účastníci party		
	Policie	Účastníci	Nelze rozhodnout nebo přesně vyrovnané	Pasivita	Agresivita	Nelze rozhodnout nebo se nejedná o přímý střet
30.7.2005	0	0	X	0	X	0
30.7.2005	X	0	0	0	X	0
30.7.2005	0	0	X	0	X	0
30.7.2005	X	0	0	0	X	0
1.8.2005	X	0	0	X	0	0
1.8.2005	0	0	X	X	0	0
1.8.2005	0	0	X	X	0	0
1.8.2005	0	X	0	0	X	0
1.8.2005	0	0	X	0	X	0
1.8.2005	0	0	X	0	0	X
2.8.2005	0	0	X	X	0	0
2.8.2005	0	0	X	X	0	0
4.8.2005	X	0	0	X	0	0
4.8.2005	X	0	0	X	0	0
6.8.2005	X	0	0	0	0	X
CELKEM	6	1	8	7	6	2

Střet dvou stran v sobě implicitně obsahuje také základní binární opozici, jak bude ukázáno níže, tedy definování jedné strany konfliktu jako narušovatele sociálního řádu a druhé jako jeho obhájce. Předpokládali jsme, že zobrazování agresivity té či oné strany konfliktu se do značné míry podílí na celkovém vyznění události. Ve chvíli, kdy jsou účastníci CzechTeku zobrazováni v aktivní agresivní pozici, může tím být obhájěn a vysvětlen zákrok policie. Jejich zásah je definován pouze jako sebeobrana. Naopak zobrazování účastníků v pasivní pozici - jako prchající, skrývající se či ležící - může být interpretováno jako zneužití policejní síly proti bezbranným lidem. Účastníci party se tak proměňují z aktivních narušovatelů sociálního řádu v oběti policejního násilí. Domníváme se tedy, že aktivní agresivita je považována za negativní charakteristiku, ať už se týká té či oné strany konfliktu, naopak sebeobrana je chápána jako oprávněná a nutná.

Z Tabulky 6 je zřejmá radikální proměna v zobrazování aktivity či pasivity účastníků party, která se odehrála 1.8. 2005, tedy v den, kdy se k zásahu negativně vyjádřil prezident Václav Klaus a také byly zahájeny pouliční protesty proti zásahu. Zabývaly jsme se také početní převahou jednotlivých stran při střetu, na většině fotografií (skupinové, davové) však nebylo možné početní převahu té či oné strany konfliktu jednoznačně prokázat, výsledky tedy nepovažujeme za směrodatné.

3.8 CzechTek jako boj

Zprávy jsou psány jako drobné příběhy o určitých událostech a v jejich struktuře je možné najít řadu shodných rysů a postupů jako v fiktivních příbězích. Stejně jako v beletrii, také zpravodajské příběhy popisují určitou událost, tedy zápletku, která se vyvíjí v čase. Tato událost má svůj začátek, možné drobnější epizody v průběhu a především svoje rozuzlení. Zprávy o určité události nejsou publikovány jako jeden souvislý text, ale jsou dávkovány v průběhu určitého delšího období. Zpravodajství se tak podobá spíše čtení na pokračování a tento jev je označován jako serialita zpráv. S tím souvisí také intertextové odkazy na jiné texty, ať už se jedná o předchozí zprávy, nebo určité všeobecné znalosti, které jsou chápány jako samozřejmé. Všechny tyto prvky vytvářejí implicitní interpretační rámec, do kterého jsou nové události zasazovány.

Z důvodu udržení kontinuity a souvislostí v příběhu tak bývají zprávy často explicitně uvozeny výroky typu „...jak jsme vás informovali před týdnem...“, „...jako každoročně..., tak i letos...“ apod. Příjemce je tak ihned uveden do kontextu a je schopen si uvědomit určité souvislosti. Uvození do kontextu - presupozice - však může probíhat i na implicitní rovině za pomoci stereotypů, to znamená, že určité události, které se opakují a jejichž průběh je předpokladatelný či spíše předpokládaný, bývají prezentovány určitým ustáleným způsobem, který příjemci napomáhá ihned si událost zařadit a také nastavit interpretační rámec celé události. Stereotypizace se může týkat reprezentace určitých aktérů, předpovídání určitých událostí či například používání určitých obrátů. Na stejném principu je postaveno také obvyklé předvídaní vývoje události v budoucnosti. „Presupozice ukotvují nové do starého, neznámé do známého.“¹²¹

Zmiňování kontextu je ve zpravodajství o CzechTeku velmi obvyklé. Rozlišili jsme zde kontext trojího druhu: (1) minulost - odkazování na předešlé ročníky, zdůrazňování problémů v minulých letech, často také zdůrazňování sankcí, které zúčastněné postihly; (2) budoucnost - plány do budoucnosti, úvahy o tom, jak by se měla policie zachovat v příštích letech apod.; (3) současnost - nejčastěji srovnávání postupů české vlády a policie proti nelegálním technoparty s postupy v zahraničí.

Jako příklad můžeme uvést první článek o blížícím se CzechTeku v roce 2005, otištěný 28.7.2005 - tedy ještě před policejním zákrokem -, je uvozen titulkem *Na technoparty se sjíždějí davy, policie zatím vyčkává* a doplněn fotografií dvou účastníků, která odpovídá jejich stereotypnímu zobrazování (viz níže). I po roce je tedy příjemce ihned na první pohled schopen identifikovat celou událost. V titulku je zmíněno techno jako identifikační znak a policie a doplňující fotografie zachycuje „typické“ reprezentanty s „typickým“ expresivním výrazem. Dodatek *„policie zatím vyčkává“* nemá v podstatě žádný vztah k

¹²¹ Fairclough, N. (1995), s.106.

obsahu zprávy, akce ještě nezačala, neví se, kde bude, kolik lidí na ní bude, jaké budou podmínky, co se bude skutečně dít, ale policie nejen „už“ vyčkává, ale dokonce pouze „zatím“. Příjemce může tedy ihned celou událost identifikovat řekněme jako tu akci, na které každoročně zasahuje policie proti nekonvenčně vyhlížejícím osobám. Zmíněním policejního zásahu je také už v titulku anticipována ilegalita akce, určité problémy se zákonem atd. Téměř polovina textu tohoto článku je také věnována připomenutí minulého ročníku, problémům spojených s akcí a kritice pasivity policie. Příjemce je tedy nejen uveden do kontextu, ale také je tímto způsobem nastaven celkový interpretační rámec celé události.

Významným rysem, který se v souvislosti s CzechTekem objevuje je předurčení průběhu události. V obou ročnících se v prvních zprávách buď ještě před začátkem akce, nebo v prvních zprávách o přípravách akce objevuje odvolávání na problematický průběh předchozího ročníku a také s v těchto článcích objevuje dokonce explicitní hodnocení akce.

31.7.2004 byla zveřejněna zpráva o začínající akci. Již v prvních větách tohoto článku byl nastaven interpretační rámec celé události: „*Boněnov - Je jasné, na koho ta směla padla. V pořadí jedenáctý ročník techno festivalu CzechTek se koná v Boněnově na Tachovsku. A opět nelegálně, bez řádných povolení. Místní lidé jsou zděšení stejně jako ti, ke kterým obří technoparty dorazila v tomto termínu v minulých letech. Bojí se ubíjejícího hluku a nepořádku. ...*“¹²²

Zápletky zpravodajských příběhů, stejně jako těch fiktivních, jsou postaveny na principu binárních opozic aktérů příběhu. Strukturalistická naratologie v návaznosti na Proppa a jeho zkoumání pohádek rozlišovala opoziční páry aktantů podle funkcí jednání. Základem mytologických příběhů je vždy souboj dvou protikladných sil, které reprezentují abstraktní principy dobra a zla. Tyto abstraktní kategorie mohou být zastoupeny různými aktanty a mohou se proměňovat i v rámci jednoho příběhu. Zabývat se podrobně teorií narace není cílem této práce a téma samotné by jistě vydalo na několik samostatných diplomových prací. Teorie narace však velmi úzce souvisí se zkoumáním tradičních mýtů, a tím pádem také se zkoumáním zpravodajství jako jejich novodobé obdoby.

V rámci mediálních studií se narativními postupy ve zpravodajství zabývá především John Fiske, který vychází z myšlenek významného naratologa Tzvetana Todorova. Fiske v knize *Television Culture* hovoří o funkci narativních struktur jako prostředku udržení stávajícího statu quo. Podle něj začíná každý narativ stavem rovnováhy („state of equilibrium“), který je posléze narušen, obvykle činem nějakého padoucha („villain“). Narativ nepřímo reprezentuje současný společenský řád jako žádoucí stav rovnováhy nebo stability („state of equilibrium“) a tento stav je mytologizován jako přirozený řád věcí a tímto způsobem stávající status quo podporuje. „Ve chvíli, kdy je výchozí stav rovnováhy narativu charakterizován jako správný a dobrý, potom jakékoli rozvratné síly (které zahrnují také síly sociální změny) nutně přebírají roli padoucha a proces znovunastolení řádu je reprezentovaný aktem nějakého sociocentrálního hrdiny. Výsledkem je obnovení statu quo nebo dokonce jeho lepší verze.“¹²³ Narativ je tedy obecně založen na binární opozici, která je naplněna metaforickým bojem padoucha s kladným hrdinou. Kladný hrdina v příbězích vystupuje jako

¹²² Davy příznivců techna zaplavily Tachovsko, In: MF Dnes, 31.7.2004, A/4.

¹²³ Fiske, J. (1987), s. 140.

obránce pořádku a stavu společenské rovnováhy, zatímco padouch („villain“) se snaží tento stav rozvrátit.

Stejným způsobem je vystavěna i struktura zpráv. Zatímco v tradičních příbězích bývá tato zápleтка rozšířena i o další aktéry, zpravodajství - také z organizačních důvodů a požadavku po jednoznačnosti, jak bylo vedeno v kapitole Mediální konstrukce reality - často zobrazuje události skutečně jako souboj pouze dvou protikladných hrdinů. Vztáhneme-li na tento princip dichotomii my a oni, tak jak byla popsána výše, pak zaprvé můžeme předpokládat, že „my“ bude ztotožněno s pojmem dobra a „oni“ s pojmem zla, a zadruhé, že stejně jako u dichotomie my a oni bude platit skutečnost, že ve chvíli, kdy je někdo/něco definován jako dobrý, pak ten, kdo stojí proti němu, bude definován jako zlý a naopak.

V souladu s binárními opozicemi je často využíváno kontrastních obrazů, které jsou vkládány vedle sebe. Kýžený stav rovnováhy je zpravidla charakterizován jako stav, klidu a míru a především ticha. Proti tomu je naopak do opozice postaven svět technařů jako svět ubíjejícího hluku, techniky a drog, svět agresivních a nekontrolovatelných jedinců (*Když na pastvině místo krav duní techno*). Vpád toho padoucha je o to děsivější, o co idyličtější je také zobrazován venkov a jeho obyvatelé: *Dešovští zemědělci se rozhodli ubránit stovky hektarů luk a polí před nájездem tisíců lidí, kteří sem podle věrejších informací míří na nepovolenou taneční party CzechTek*.¹²⁴ V této větě se odráží hned několik zajímavých principů. V první řadě kvantifikace a nadsazování. Ve vztahu k významnému podílu tématu ekologických škod na pozemcích ve zpravodajství o CzechTeku z roku 2004 nám tato věta implicitně sděluje, že tisíce lidí (výraz „nájезд“ je jednoznačně spojen s barbarskými kmeny - nájезд Hunů, Tatarů apod.¹²⁵), kteří se chovají barbarsky, se chystají narušit zaběhnutý řád a klid malé obce na Vysočině a zdevastovat stovky hektarů luk a polí. Navíc je v celém článku využito kontrastu idylické představy zemědělců z „malé obce Dešov na jihu Vysočiny“ a reprezentace technařů jako obrovské masy lidí, kteří naopak využívají veškerou techniku, automobily a jsou hluční a bezohlední k přírodě - jedná se o kontrast, na kterém je také postavena základní binární opozice příběhu - *Od věrejšího rána byli na nohou obyvatelé, hasiči, policie, lesníci i lidé z hejtmanství*.¹²⁶, představa soudržnosti, jednoznačná definice toho, kdo jsme „my“ a kdo jsou „oni“.

¹²⁴ Močůvkou proti CzechTeku, In: MF Dnes, 29.7.2005, A/4.

¹²⁵ Definice výrazu nájезд: „...vojenský vpád, útok do cizího území: činit n-y do sousedních krajin; tatraský n.; loupežné n-y...“ (Slovník spisovného jazyka českého II, s. 43)

¹²⁶ Močůvkou proti CzechTeku, In: MF Dnes, 29.7.2005, A/4.

Policie naopak vstupuje do příběhu jako určitý „superhrdina“, který zastupuje sociální řád a má dostatek prostředků ke znovunastolení rovnováhy. Policie - i mimo jakýkoli příběh - je sama o sobě zástupcem současného stavu věcí. Policisté jsou běžné označováni jako „strážci zákona“, „obránci pořádku“ apod. Nepřímo také zastupují „vůli lidu“, budeme-li policii chápat jako výkonný orgán Ministerstva vnitra, které v demokratické společnosti vzchází ze svobodných voleb. Na druhé straně účastníci CzechTeku narušují současný společenský řád. Kromě toho, že „objektivně“ porušují závazný právní řád - nemají povolení, doklady apod. -, vybočují z obecně přijímaných konvencí také v mnoha dalších směrech, jako je vzhled, záliba v techno hudbě apod., a proto jsou definováni jako „oni“ a vnímáni tak jako ohrožení stávajícího status quo.

V roce 2004 stačí i pouze chronologicky sledovat titulky zpráv a zjistíme, že princip narativní výstavby zpravodajského textu funguje přímo učebnicově (samozřejmě jsme si vědomi, že je tato interpretace poněkud zjednodušující). Stav rovnováhy je narušen invází barbarů (*Davy příznivců techna zaplavily Tachovsko* - 31.7. 2004), barbaři svým chováním narušují klidný život místních obyvatel (*Když na pastvině duní místo krav techno* - 2.8. 2005), policie jako zástupce vůle lidu a kladný hrdina proti těmto barbarům zasahuje - na rozhodný příkaz ministra vnitra - (*Gross poslal policii rozehnat technoparty* - 3.8. 2004), po určitých problematických epizodách, kladný hrdina vítězí, barbaři dobrovolně prchají, ostatní jsou zlikvidováni, nebo zatčeni a stav rovnováhy je obnoven (*Organizátoři jsou zatčeni* - 4.8. 2004). Po celkovém ukončení akce se objevuje ještě jeden článek, který již pouze potvrzuje legitimitu zásahu (*Na technoparty byly drogy* - 5.8. 2004).

Analýza tematické agendy dokázala, že téma střetu policie s účastníky CzechTeku bylo v obou ročnících MF Dnes jednoznačně nejatraktivnější ze všech témat. Bylo mu věnováno nejvíce prostoru na velmi významných pozicích v rámci vydání. Na základě kvalitativního rozboru jsme také došli k názoru, že nejen zprávy o střetu účastníků s policií, ale také celá akce je zobrazována jako archetypální boj hrdiny a padoucha, tak jak jej definoval John Fiske (viz výše).

V první řadě se ve zpravodajství o CzechTeku hojně využívá repertoár výrazových prostředků spojovaných především s bojem a válkou (*strategie boje, místo střetu, party vypukne, nájezd tisíců lidí, zemědělci bojují, vyrazit do boje* apod.). Zpravodajství o CzechTeku je také často doplněno grafy a nákresy *bitevního pole*, kde je také používána rozličná bojová terminologie (*první linie, místo nejtvrdsích bojů* apod.) - viz například obrázek 1 v příloze. Také vysoké procento fotografií (60% všech fotografií v roce 2005) zobrazuje přímou konfrontaci účastníků CzechTeku s policií.

Zobrazování CzechTeku jako boje zřejmě vychází z více důvodů. Na mytologické rovině CzechTek naplňuje představu vnějšího ohrožení sociálního řádu (v této souvislosti je jistě zajímavé zmínit také časté upozorňování na cizince jako účastníky CzechTeku). Každý zpravodajský text je příběh a vzorec archetypálního boje se dá na CzechTek velmi dobře použít. Zjednodušené zobrazení CzechTeku jako boje dvou jednoznačně vymezených protikladných sil také usnadňuje zpracování události do textů. Každý příběh je navíc založen právě na binárních opozicích hlavních aktérů, interpretace střetu nebo boje je velmi jednoznačná. Významnou roli může hrát také „divácká“ atraktivita boje. Podle Rolanda Barthese lidé rádi sledují boj a nezáleží jim ani tolik na tom, jestli je to boj skutečný nebo pouze předstíraný. „Diváci se dožadují obrazu vášně, nikoli vášně samé.“¹²⁷ Událost, kde zasahuje policie je jistě zajímavější, než akce, která proběhne bez problémů.

Zobrazování boje také může souviset s již zmíněnou demonstrací znovunastolení sociálního řádu a obnovení rovnováhy. Je zřejmé, že nastolení stavu rovnováhy je médií považováno za důležité sdělení. Například v roce 2004, se na titulní stranu dostaly zprávy týkající se CzechTeku pouze jednou, a to byly dvě zprávy o úspěšném policejním zásahu a ukončení akce, otištěné v jeden den¹²⁸. Hlavní titulek zprávy shrnuje základní bojovou opozici: „*Policie proti technu*“ Zprávě dominuje fotografie policie v „plné zbroji“. Její popis „*Ukázka síly*“ můžeme v této souvislosti chápat jako ukázkou síly sociálního řádu. V textu popisku je zdůrazňováno množství policistů a také fakt, že se sjeli z více krajů, což poukazuje na širší, než regionální význam tohoto zásahu. Dále je v popisku a podtitulku u fotografie zdůrazňováno, že zásah proběhl bez násilí a už pouhá „*hrozba silou*“ přiměla účastníky CzechTeku, aby „*zmizeli*“. Následuje příspěvek s titulkem „*Organizátoři jsou zatčeni*“, který opět shrnuje celý zásah a zdůrazňuje zatčení zodpovědných osob. Také tento příspěvek je doplněn fotografií, na které je zobrazena mladá žena, která „*...pokřikuje na policisty z kabiny nákladního vozu, který na technoparty přivezl hudební aparaturu*“. Tyto dva příspěvky tedy můžeme interpretovat jako demonstraci síly sociálního řádu prostřednictvím policie a znovunastolení stavu rovnováhy díky ukončení akce a zatčení organizátorů.

Naopak v roce 2005 je při shrnutí proběhlých událostí, CzechTek imaginárně zakončen zprávou o úklidu louky účastníky party. Tento úklid můžeme také chápat jako znovunastolení řádu. Tentokrát však tento řád zastupují samotní účastníci. Navíc je většinou

¹²⁷ Barthes, R. (2004), s. 16.

¹²⁸ Policie proti technu, In: MF Dnes, 4.8.2004, A/1; Organizátoři jsou zatčeni, In: MF Dnes, 4.8.2004, A/1.

uvedeno, že louku „*poničili technaři a zasahující policisté.*“ Je tedy zmíněna spoluzodpovědnost policie a účastníci tedy uklízejí nepořádek i po policii.

4 Závěr: CzechTek jako drama, které se nekoná

I přesto, že se většinová společnost, včetně konzervativních médií a politiků, poselstvím CzechTeku nezabývá v podstatě vůbec (viz kapitola DIY kultura - punk nové generace), vymezuje se vůči celé akci negativně. Toto negativní vnímání bychom mohli z pohledu insiderů pojímat jako potírání „kacířských myšlenek“, které ohrožují stávající definici reality v rámci určité společnosti.¹²⁹ Předpokládat však, že myšlenky freetekna by natolik zpochybňovaly stávající definici sociální reality, je poněkud odvážné. I s ohledem na to, že málokdo je s těmito myšlenkami obeznámen, což se týká jak „outsiderů“, tak „insiderů“. Freetekno je stále součástí „našeho“ symbolického světa a nepopírá základy její existence. Tato averze vychází spíše z jiných zdrojů, než je ohrožení definice sociální reality. Jde spíše o porušování určitých dílčích společenských pravidel, jako je například právní řád nebo konvence týkající se chování a vzhledu.

Berger s Luckmannem upozorňují na skutečnost, že „...většina moderních společností je pluralitní. To znamená, že v nich existuje sdílené jádro symbolického světa, které je jako takové považováno za dané, a dále jsou tu různé dílčí světy existující vedle sebe a přizpůsobující se sobě navzájem. Je možné, že tyto dílčí světy mají určité ideologické funkce, ale přímý kontakt mezi ideologiemi byl nahrazen různou mírou tolerance či dokonce spolupráce.“¹³⁰ Ani freetekno tak z tohoto pohledu nemůžeme chápat jako odlišnou definici reality. Podobný názor zastává i Václav Bělohradský ve svém článku Válka s plky, ve kterém se kromě jiného zabývá také vyhrocenými výroky tehdejšího premiéra Jiřího Paroubka na adresu CzechTeku: „Ve snaze obhájit celkem banální a marginální - alespoň v demokratické společnosti - konflikt se skupinou antikonformní mládeže premiér Paroubek použil jazyk, který daleko přesahuje svůj omezený účel: s neobyčejnou naléhavostí se tu prosazuje jedna nedemokratická hodnota - ‚zbožnění pořádku‘. Vzpouza mládeže proti většinovým hodnotám není než kouskem té ‚všední demokracie‘, za níž v pohledu premiéra musejí všichni občané ‚převzít odpovědnost‘. CzechTek není žádným ‚opakem demokracie‘, ale kouskem jejího normálního fungování.“¹³¹

Přesto však byl CzechTek až do roku 2005 jak médií, tak politiky prezentován jako ohrožení hodnot naší společnosti. Důvody však leží někde jinde. Pro vládní politiky je CzechTek dobrou záminkou, jak prezentovat svůj zájem o ochranu práv běžných občanů a

¹²⁹ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 107.

¹³⁰ Berger, P. L. - Luckmann, T. (1999), s. 124.

¹³¹ Bělohradský, V. (2005).

posilovat tak svoje volební preference u konzervativních občanů. Opozice má zase šanci získat na svou stranu sympatizanty akce či naivní humanisty a ochránce demokracie, kteří se v souvislosti s českou historií těžko vypořádávají s policejními zákroky proti čemukoli. Média mají zase v okurkové sezóně zajištěný zdroj atraktivních dramatických informací pro své čtenáře. Z celé diskuse o CzechTeku se v roce 2005 stává pouze diskuse o policejním zásahu a jeho politických důsledcích. Děs z barbarů ohrožujících naše kulturní hodnoty je zcela přehlušen strašákem mnohem větším a tím je vlastní historie. Vidět skupinu policistů, kteří mlátí obuškem ležícího člověka, je pro většinu lidí v českém historickém kontextu nepřijatelné. Celá analýza CzechTeku tak ukazuje také na jedno velmi zajímavé české specifikum a tím je zaklínadlo zvané komunismus. Vše, co jen trochu vzdáleně připomíná tento režim, vzbuzuje posvátnou hrůzu a ČSSD, která je obecně považovaná za útočiště odpadlých komunistů, si tvrdým policejním zásahem proti CzechTeku v roce 2005 „pěkně naběhla“. Pozitivní na druhou stranu je, že se otevřela veřejná diskuse o akcích tohoto typu a předpokládáme, že společnost i média jsou od tohoto ročníku k těmto akcím tolerantnější, přestože pro technoparty zvanou CzechTek tento ročník znamenal v podstatě konec. Z tohoto pohledu by bylo jistě zajímavé zabývat vývojem obrazu nelegálních technoparty i v následujících letech. Tato práce by tak mohla posloužit jako východisko pro další výzkum¹³².

¹³² Mě osobně by například zajímalo, jestli Lucie Bílá s Kamilem Střihavkou skutečně koupili CzechTeku tu louku, jak slibovali v roce 2005.

Seznam literatury a zdrojů

Prameny:

MF Dnes, 28.7. - 6.8. 2004.

MF Dnes, 29.7. - 7.8. 2005.

Internetové stránky:

<http://czechtek.freetekno.org/> (citováno 15.6.2008).

<http://www.rocenkaunievydavatelu.cz/2006/index.php> (citováno 10.6.2008)

Články:

Bělohradský, V.: Válka s plky. Zdroj: <http://www.sds.cz/view.php?cislocclanku=2005081103> (citováno 28.6.2008).

Galtung, J. - Rugeová, M.H.: The Structure of Foreign News. In: Journal of Peace Research, č. 1, Oslo 1965, s. 64-90.

Hall, S.: Kódování/dekódování. In: Teorie vědy, č. 2, Praha 2005, s. 41-58.

Hlavsa, Z.: K jazykovědné analýze komunikace v hromadných sdělovacích prostředcích. In: Slovo a Slovesnost, ročník LI, číslo 2, s. 124 - 130.

McCombs, M.E. - Shaw, D.L.: The Agenda-setting Function of the Press. In: Public Opinion Quarterly, č. 36, 1972, s. 176-187.

Novák, A.: Udělejte to zkrátka sami! Zdroj: <http://www.tydenika2.cz/archiv/2006/19/udelejte-to-zkratka-sami> (citováno 25.6.2008).

Monografie:

Barthes, R.: Mytologie. Dokořán, Praha 2004.

Bartošek, J.: Žurnalistika. Úvod do studia. Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Olomouc 1997.

Bečka, J.V.: Jazyk a styl novin. Novinář, Praha 1973.

Berger, P.L. - Luckmann, T.: Sociální konstrukce reality, Pojednání o sociologii vědění. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 1999.

Burton, G. - Jiráček, J.: Úvod do studia médií. Barrister & Principal, Praha 2001.

Culler, J.: Krátký úvod do literární teorie. Host, Brno 2002.

Čechová, M.: Stylistika současné češtiny. ISV, Praha 1997.

Dvorský, L.: Kapitoly o popisu. Novinář, Praha 1988.

Fairclough, N.: Media Discourse. Edward Arnold, London 1995.

Fiske, J.: Television Culture. Routledge, London 1987.

Giddens, A.: Sociologie. Argo, Praha 2000.

- Hall, S. - Gieben, B. (ed.): Formations of Modernity. Polity Press, Cambridge 1992.
- Havránek, B. a kol.: Slovník spisovného jazyka českého, ČSAV, Praha 1960-1971.
- Hendl, J.: Kvalitativní výzkum, Základní metody a aplikace. Portál, Praha 2005.
- Karlík, P. a kol.: Příruční mluvnice češtiny. Lidové noviny, Praha 2003.
- Kunczik, M.: Základy masové komunikace. Portál, Praha 1999.
- McQuail, D.: Úvod do teorie masové komunikace. Portál, Praha 2002.
- Nünning, A. a kol.: Lexikon teorie literatury a kultury. Host, Brno 2006.
- Scott, J. (ed.): Fifty Key Sociologists. The Contemporary Theorists. Routledge, London 2007.
- Shoemaker, P.J. - Reese, S.D.: Mediating the Message. Theories of Influences on Mass Media Content. Longman, London 1996.
- Schulz, W. - Scherer, H. - Hagen, L. - Reifová, I. - Končelík, J.: Analýza obsahu mediálních sdělení. Karolinum, Praha 2004.
- Trampota, T.: Zpravodajství. Portál, Praha 2006.
- Tuchmanová, G.: Making News. A Study in the Construction of Reality. The Free Press, New York 1978.
- Wittgenstein, L.: Tractatus Logico-philosophicus. Routledge, London 1981.

Abstrakt

Média, respektive jakýkoli text, nereferují o „skutečnosti“, reálném světě, ale prostřednictvím jazyka naopak konstruují svou vlastní skutečnost. V každém textu, vytvořeném v rámci určité kultury, se vždy zrcadlí celkový kulturní kontext. Média se stávají nástrojem pro udržení dominantního názoru ve společnosti, reprodukují většinový názor a pomáhají vymezovat hranice normality. To, co je v určité společnosti chápáno jako „normální“ a „přirozené“, nevyplývá z nějakého samozřejmého řádu věcí, ale je vždy výsledkem souboru určitých sociálně sdílených hodnot.

Technokultura a pořádání nelegálních technoparty neodpovídá této představě normality. Vymyká se z určitých společenských norem (hlavně právních, ale stačí i to, že je „prostě jiná“). Většinovou společností je tedy chápána jako deviantní, zpochybňující samozřejmost stávajících norem. Obraz technoparty CzechTek a jejích účastníků je tedy konstruován jako ohrožení stávajících společenských hodnot ze strany deviantních jedinců.

Zpravodajství chápeme jako texty, do kterých se projektují tradiční narativní struktury a určité archetypální principy a příběhy. Na základě analýzy dospíváme k názoru, že tímto způsobem je obraz CzechTeku konstruován jako archetypální boj dobra a zla (buď boj místních občanů proti účastníkům CzechTeku, nebo jak boj sociálního řádu - policie - proti CzechTeku), přičemž perspektiva dobra a zla se v průběhu času (v roce 2005) obrací, především vlivem určité analogie ke specifickému českému historickému kontextu (negativní konotace spojené s policejním zásahem proti mladým lidem během komunistického režimu).

Abstract

The media do not cover „reality“, real world; they construe their own reality by means of a language. Every text created within a certain culture always mirrors the entire cultural context. The media become an instrument of preservation of the prevalent view in the society; they reproduce the majority outlook and help to establish the boundaries of normality. What a society treats as ‘normal’ or ‘natural’ does not follow from any self-evident order of things but is always a result of a set of socially shared values.

The technoculture and organizing of illegal technoparties does not fit into this idea of normality. It defies certain social norms (especially legal norms but its ‘otherness’ is just enough). The majority society looks upon it as deviant and doubting the self-evidence of

existing norms. The image of CzechTek technoparty and its participants is thus construed as a threatening of the current social values by deviant individuals.

We take news to be texts into which the traditional narrative structures and certain archetypal principles and stories are projected. On the basis of our analysis we came to conclusion that the image of the CzechTek is being construed as an archetypal battle between good and evil (either a battle between the locals and CzechTek participants or a battle between a social order - the police - and the CzechTek). The perspective of good and evil is changing during 2005, especially as a result of a certain analogy with a specific Czech historical context (negative connotations related to the police action against young people during the communist regime).

FOTO PŘÍLOHA
(vybrané ilustrační fotografie - CzechTek 2004 a 2005)

NÁKRESY A GRAFY

Obrázek 2: MF Dnes, 30.7. 2005, A/4.

PŘED PROMĚNOU PERSPEKTIVY

Obrázek 3: MF Dnes, 30.7. 2005, A/4.

TISÍCE TANEČNÍKŮ. Louku u malé obce na Tachovsku zaplavily o víkendu tisíce účastníků taneční párty, o které zatím nikdo neví, kdy skončí, trvat by mohla i celý týden. Poté účastníci zmizí tak rychle, jak přijeli. FOTO: MAFA - DANIEL BERAN

Obrázek 4: MF Dnes, 2.8. 2004, A/6.

Policie proti technu

Těžkooděnci ukončili bez násilí technoparty

UKÁZKA SILY. Osm set policistů ze čtyř krajů včera obkličilo účastníky nelegální technoparty CzechTek na louce u Boněnova na Tachovsku. Hrozba silou zabrala - večer už na místě nebyl skoro nikdo. FOTO: MAFA - MICHAL SVÁČEK

Obrázek 5: MF Dnes, 4.8. 2004, A/1.

ODPOR. Žena pokřikuje na policisty z kabiny nákladního vozu, který na technoparty přivezl hudební aparaturu. FOTO: MAFA - MICHAL SVÁČEK

Obrázek 6: MF Dnes, 4.8. 2004, A/1.

Posлуhač techna křičí na policisty FOTO: MAFA – DAN MATERNA

Obrázek 7: MF Dnes, 30.7. 2005, A/1.

TANEC... Účastníci párty obsadili cizí pozemek. Organizátoři jsou neznámi. FOTO: MAFA
...NA MÉ PŮDĚ. Libor Ludík se rozhodl příznivce techna ze své louky vytlačit. FOTO: MAFA

obrázek 8: MF Dnes, 3.8. 2004, A/5.

PO PROMĚNĚ PERSPEKTIVY

PAROUBEK TO SCHVÁLIL. Když policisté v sobotu odpoledne zasáhli na technoparty CzechTek, měli jasnou podporu předsedy vlády Paroubka i ministra vnitra Bublana. FOTO: MAFA - DAN MATERNA

Obrázek 9: MF Dnes, 1.8. 2005, A/3.

KONEC TANCOVÁNÍ. Policisté zatýkají účastníka technoparty CzechTek na louce u Mlýnce na Tachovsku. Sraz posluchačů technohudby o víkendu rozprášílo tisíc policistů. Vzbudilo to ostré protesty veřejnosti i některých politiků. FOTO: MAFA – DAN MATERNA

Obrázek 10: MF Dnes, 1.8. 2005, A/1.

TVRDÝ STŘET. Dvanáctý ročník taneční party CzechTek, který se měl o víkendu konat na louce u Mlýnce na Tachovsku, ukončili policejní těžkooděnci dřív, než vůbec začal. V sobotu rozehnala pět tisíc účastníků party tisícovka těžkooděnců z celé země. FOTO: MAFA – DAN MATERNA

Obrázek 11: MF Dnes, 1.8. 2005, A/2.

BYLO TO PŘEHNANÉ. Naprostá většina lidí označila zásah policie proti účastníkům CzechTeku za přehnaný – vyjádřilo se tak sedmdesát procent dotázaných. FOTO: MAFA – DAN MATERNA

Obrázek 12: MF Dnes, 2.8. 2005, A/3.

Druhá oběť zásahu? Zřejmě je to jen fáma

Policie oznámila 89 zraněných policistů, demonstranti hovoří o stovkách zraněných. Stíháno je zatím sedm lidí

ZÁKROK POLICIE 1. Jeden z policistů vytáhl na účastníka technoparty pistolí. ZABĚR ÚČASTNÍKŮ CZECHTEKU

ZÁKROK POLICIE 2. Policisté bít jednoho z technářů. Je den do něj bodá obuškem, druhý ho kope. ZDROJ: g4.freetekno.cz

BOJ TECHNARŮ. Někteří účastníci techno party házel po policistech kameny a klacky. FOTO: POLICIE, ČR

obrázek 13: MF Dnes, 4.8. 2005, A/2.

DEMONSTRACE

„PROTI VLÁDĚ A POLICII...“ Odstoupení premiéra Paroubka a ministra vnitra Bublana požadovalo několik tisíc demonstrantů. Protestovalo se nejen v Praze, ale třeba i ve Zlíně. FOTO: MAFA – DAVID NEFF

Obrázek 14: MF Dnes, 2.8. 2005, A/2.

6000 ROZZLOBENÝCH. Šest tisíc rozhořčených lidí demonstrovalo včera na pražské Letenské pláni proti tomu, že technoparty CzechTek rozehnala policie. FOTO: MAFA – DAVID NEFF

Obrázek 15: 4.8. 2005, A/1.